

לאומי | דין וחשבון של הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 במרס 2017

דוח זה אינו מהווה דוח תקופתי בהתאם לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970. הדוח התקופתי (אשר כולל את כל הפרטים לגבי דירקטורים ונושאי משרה בכירה הדרושים לפי הוראות בנק ישראל) דוח על הסיכונים והערכת האקטואר של זכויות עובדים נמצאים באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך www.magna.isa.gov.il. הדוח על הסיכונים ותאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו נכללים באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il אודות < מידע כספי ואסיפות < גילויים פיקוחיים נוספים < גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו
תמצית דוח כספי ליום 31 במרס 2017
תוכן העניינים

עמוד

דין וחשבון של הדירקטוריון והנהלה

א. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

5	תמצית המצב הכספי
8	מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון והנהלה

ב. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

8	מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
11	התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר
18	המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
27	מגזרי פעילות
31	חברות מוחזקות עיקריות

ג. סקירת הסיכונים

32	החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם
33	סיכון אשראי
54	סיכון שוק
63	סיכון נזילות
64	סיכונים תפעוליים
65	סיכונים אחרים

ד. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים

66	מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים
67	בקרות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי
68	דירקטוריון

הצהרה Certification

69

דוחות כספיים

72	דוח סקירת רואי החשבון המבקרים המשותפים
73	דוח רווח והפסד - מאוחד
74	דוח על הרווח הכולל - מאוחד
75	מאזן - מאוחד
76	דוח על השינויים בהון העצמי - מאוחד
78	דוח על תזרימי מזומנים - מאוחד
81	פירוט הביאורים לדוחות הכספיים - מאוחדים

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

א. ממשל תאגידי

188	שינויים בדירקטוריון
188	המבקר הפנימי

ב. פרטים נוספים

188	השליטה בבנק
189	חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית
190	דירוג אשראי

ג. נספחים

191	שיעורי הכנסה והוצאה
-----	---------------------

דין וחשבון של הדירקטוריון והנהלה

דוח הדירקטוריון נערך בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים. הכללים שישומו בעריכת דוחות הביניים הינם עקביים לכללים ששימשו בעריכת הדוח השנתי ליום 31 בדצמבר 2016. יש לעיין בדוחות אלה ביחד עם [הדוח השנתי של 2016](#).

תמצית המצב הכספי

להלן דוח רווח והפסד מאוחד:

לשנה שנסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2016	2017	
			בלתי מבוקר
			מבוקר
			במיליוני ש"ח
9,552	1,925	2,319	הכנסות ריבית
2,026	270	446	הוצאות ריבית
7,526	1,655	1,873	הכנסות ריבית, נטו
(125)	(123)	101	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
7,651	1,778	1,772	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
			הכנסות שאינן מריבית
1,282	24	255	הכנסות מימון שאינן מריבית
3,967	988	1,018	עמלות
159	20	14	הכנסות אחרות
5,408	1,032	1,287	סך כל ההכנסות שאינן מריבית
			הוצאות תפעוליות ואחרות
5,422	1,242	1,291	משכורות והוצאות נלוות
1,697	394	435	אחזקה ופחת בניינים וציוד
1,461	354	324	הוצאות אחרות
8,580	1,990	2,050	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,479	820	1,009	רווח לפני מסים
1,717	371	388	הפרשה למסים על הרווח
2,762	449	621	רווח לאחר מסים
66	19	10	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מס
			רווח נקי
2,828	468	631	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(37)	(9)	(9)	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,791	459	622	המיוחס לבעלי מניות הבנק
			רווח נקי למניה המיוחס לבעלי מניות הבנק (בש"ח):
1.85	0.31	0.41	רווח נקי בסיסי
1.84	0.31	0.41	רווח נקי מדולל

סך כל הנכסים בניהול הקבוצה (מאזניים וחוף מאזניים*) הסתכם ליום 31 במרס 2017 בסך של 1,304 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-1,259 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2016.

* סך כל המאזן וכן תיקי ניירות ערך של הלקוחות, שווי ניירות ערך שבמשמרת (custody) של קרנות נאמנות, קופות גמל וקרנות השתלמות לגביהם ניתנים שרתי ניהול תפעולי, משמרת ויעוץ פנסיוני.

להלן מאזן מאוחד ליום:

31 בדצמבר		31 במרס	
2016	2016	2017	
מבוקר		בלתי מבוקר	
		במיליוני ש"ח	
נכסים			
74,757	55,648	68,275	
מזומנים ופיקדונות בבנקים			
77,201	78,727	77,959	
ניירות ערך			
1,284	1,621	903	
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר			
265,450	267,672	268,172	
אשראי לציבור			
(3,537)	(3,539)	(3,465)	
הפרשה להפסדי אשראי			
261,913	264,133	264,707	
אשראי לציבור, נטו			
642	412	620	
אשראי לממשלות			
901	899	878	
השקעות בחברות כלולות			
3,147	3,060	3,016	
בניינים וציוד			
17	17	17	
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין			
10,654	13,150	11,032	
נכסים בגין מכשירים נגזרים			
8,087	7,890	7,891	
נכסים אחרים			
438,603	425,557	435,298	
סך כל הנכסים			
התחייבויות והון			
346,854	330,354	341,663	
פיקדונות הציבור			
3,394	4,441	4,493	
פיקדונות מבנקים			
900	808	770	
פיקדונות מממשלות			
539	845	481	
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר			
22,640	24,810	22,689	
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים			
10,677	13,996	11,272	
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים			
21,885	20,650	21,309	
התחייבויות אחרות			
406,889	395,904	402,677	
סך כל ההתחייבויות			
367	340	366	
זכויות שאינן מקנות שליטה			
31,347	29,313	32,255	
הון המיוחס לבעלי מניות הבנק			
31,714	29,653	32,621	
סך כל ההון			
438,603	425,557	435,298	
סך כל ההתחייבויות וההון			

להלן יחסים פיננסיים עיקריים (ב-%):

	ליום 31 במרס		31 בדצמבר
	2016	2017	2016
אשראי לציבור, נטו לסך המאזן	62.1	60.8	59.7
ניירות ערך לסך המאזן	18.5	17.9	17.6
פיקדונות הציבור לסך המאזן	77.6	78.5	79.1
פיקדונות הציבור לסך האשראי לציבור, נטו	125.1	129.1	132.4
ההון הכולל לנכסי סיכון ^(א)	14.28	14.82	15.21
הון רובד 1 לנכסי סיכון	9.96	11.02	11.15
יחס מינוף	6.35	6.85	6.77
יחס כיסוי נזילות	125	131	132
הון (לא כולל זכויות שאינן מקנות שליטה) למאזן	6.9	7.4	7.1
רווח נקי להון ממוצע (לא כולל זכויות שאינן מקנות שליטה) ^(א)	6.6	8.1	9.3
שיעור הפרשה למס מהרווח לפני מיסים	45.2	38.5	38.3
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור, נטו ^(א)	(0.19)	0.15	(0.05)
מזה: הוצאות בגין הפרשה קבוצתית מתוך האשראי לציבור, נטו ^(א)	0.23	0.20	0.24
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי מתוך כלל סיכון האשראי לציבור ^(א)	(0.12)	0.10	(0.03)
הכנסות ריבית, נטו לסך המאזן ^(א)	1.56	1.73	1.72
סך כל ההכנסות לסך המאזן ^{(ב)(ג)}	2.55	2.94	2.95
סך כל ההכנסות לסך כל הנכסים בניהול הקבוצה ^{(ב)(ג)(ד)}	0.89	0.97	1.03
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך המאזן ^(א)	1.88	1.90	1.96
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך כל הנכסים בניהול הקבוצה ^{(ג)(ד)}	0.66	0.63	0.68
רווח נקי לסך כל הנכסים הממוצעים ^{(ג)(ה)}	0.43	0.57	0.64
פער הריבית	1.67	1.74	1.75
ההוצאות התפעוליות והאחרות מסך כל ההכנסות ^(ב)	74.1	64.9	66.3
הכנסות שאינן מריבית להוצאות התפעוליות והאחרות	51.9	62.8	63.0
הכנסות שאינן מריבית מסך כל ההכנסות ^(ב)	38.4	40.7	41.8

- (א) הון - בתוספת זכויות שאינן מקנות שליטה והתאמות שונות.
 (ב) סך כל ההכנסות - הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית.
 (ג) על בסיס שנתי.
 (ד) כולל פעילות חוץ מאזנית.
 (ה) הנכסים הממוצעים הינם סך הנכסים המאזניים המניבים והאחרים.

מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון וההנהלה

דוח הדירקטוריון וההנהלה כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן - החוק) כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים כגון "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשיע" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח הדירקטוריון וההנהלה נסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות שאמנם תחזיות אלה תתממשנה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי ודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

גממות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים התפתחויות עיקריות במשק¹

התוצר המקומי הגולמי התרחב ברבעון הראשון של שנת 2017 בקצב שנתי של כ-1.4%, במונחים ריאליים. קצב גידול איטי זה, נבע בעיקר מירידה בצריכה הפרטית ובהשקעות בנכסים קבועים שהושפעו מנתוני כלי הרכב שהיו גבוהים במיוחד ברבעון הרביעי וההוצאה בגין רכישתם ירדה מאד ברבעון הראשון של השנה.

המשק העולמי

בחדש אפריל 2017, עדכנה קרן המטבע הבינלאומית (IMF), את התחזית להתפתחות הצמיחה בעולם בשנת 2017 לפיה המשק העולמי צפוי להתרחב בשנת 2017 בכ-3.5% לעומת כ-3.1% בשנת 2016. הצמיחה בארה"ב ובאזור גוש האירו צפויה להסתכם בשנת 2017 בכ-2.3% ו-1.7%, בהתאמה, בדומה לתחזיות שניתנו בחדש ינואר 2017 (למעט, עלייה קלה של 0.1% בתחזית לגוש האירו).

תקציב המדינה ומימונו

ברבעון הראשון של השנה הסתכם הגירעון בתקציב המדינה בכ-2.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה לעודף של כ-0.9 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. זאת, כאשר יעד הגירעון לשנת 2017 כולה עומד על 36.6 מיליארד ש"ח (2.9% תוצר) ואילו הגירעון ב-12 החודשים האחרונים אשר הסתיימו במרס 2017 הסתכם על פי אומדן האוצר בכ-2.3% תוצר. נראה כי חלק מהעלייה בגירעון מקורה בעלייה חדה בהוצאות מערכת הביטחון על רקע של שינויים טכניים במבנה התקציב ושינויים בהתפלגות ההוצאות על פני השנה.

ב-18 באפריל 2017, הודיע משרד האוצר על תכנית "נטו משפחה" הכוללת הטבות במיסוי למשפחות עובדות והפחתת מכסים. עלות התכנית נאמדת בכ-4 מיליארד ש"ח לשנה והיא שומרת, על פי הודעת האוצר, על מסגרות התקציב מבלי להגדיל את הגירעון.

סחר חוץ ותנועות הון

הגירעון המסחרי של ישראל הסתכם בשנת 2016 בכ-13.1 מיליארד דולר, גידול של כ-5.3 מיליארד דולר בהשוואה לגרעון שהיה בשנת 2015. הגידול בגירעון המסחרי מקורו בירידה ביצוא (בעיקר בענפי הכימיה ורכיבים אלקטרוניים) לעומת גידול במרבית רכיבי היבוא, למעט חומרי אנרגיה.

בחודשים ינואר-מרס 2017, הסתכמו ההשקעות הישירות בישראל של תושבי חוץ, דרך המערכת הבנקאית, בכ-1.6 מיליארד דולר ואילו ההשקעות הפיננסיות של תושבי חוץ הסתכמו בכ-2.6 מיליארד דולר. לעומת זאת, היקף ההשקעות של תושבי ישראל בחו"ל (ההשקעות הישירות באמצעות הבנקים בישראל וההשקעות הפיננסיות) הסתכם בכ-3.1 מיליארד דולר, כך שקיים פער ניכר בין היקף ההשקעות הנכנסות לישראל להיקף ההשקעות היוצאות במט"ח.

¹ מקורות הנתונים: פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בנק ישראל, משרד האוצר, הבורסה לניירות ערך.

שער החליפין ויתרות המט"ח

בשלושת החודשים הראשונים של השנה, יוסף השקל ביחס לדולר בשיעור של כ-5.5%, ביחס לליש"ט בשיעור של 4.2% וביחס לאירו בשיעור של כ-4.0%. על רקע זה, מצוי שער החליפין הריאלי של השקל מול סל המטבעות (המשקף את הסחר של ישראל מול מדינות העולם) ברמתו הנמוכה ביותר ב-15 השנים האחרונות.

יתרות מטבע החוץ בבנק ישראל עמדו בסוף חודש מרס 2017, על כ-103.3 מיליארד דולר, בהשוואה לכ-98.5 מיליארד דולר בסוף חודש דצמבר 2016.

ברבעון הראשון של שנת 2017 הסתכמו רכישות המט"ח על ידי בנק ישראל, במסגרת תכנית הרכישות לקיזוז השפעת הפקת הגז על שער החליפין, בכ-0.25 מיליארד דולר. בסך הכל, בנק ישראל רכש מט"ח בהיקף של כ-3.0 מיליארד דולר במהלך תקופה זו.

אינפלציה ומדיניות מוניטרית

מדד המחירים לצרכן ("בנין") עלה ברבעון הראשון של השנה בכ-0.1% ואילו ב-12 החודשים האחרונים אשר הסתיימו בחודש מרס 2017 עלה המדד בכ-0.9%. שיעור זה מצוי מתחת לגבול התחתון של יעד יציבות המחירים של הממשלה, 1% עד 3%, אם כי, מדובר בשינוי מתון במגמה לאחר תקופה ארוכה של קצב שינוי שלילי במדד, על רקע של התמתנות השפעתם של גורמים בעלי אופי חד פעמי על המדד.

מדד המחירים לצרכן ("הידוע") ירד ב-0.2% ברבעון הראשון של השנה.

ברבעון הראשון של השנה, לא חל שינוי בריבית בנק ישראל והיא עומדת על 0.1%, רמה שנשמרה גם בהודעת הריבית אשר פורסמה בראשית חודש אפריל 2017. הועדה המוניטרית ציינה כי בכוונתה להותיר את המדיניות המרחיבה על כנה, כל עוד הדבר יידרש כדי לבסס את סביבת האינפלציה בתוך תחום היעד.

שוק ההון הישראלי

מדד המניות וניירות הערך הניתנים להמרה ירד ברבעון הראשון של שנת 2017 בכ-1.4% לאחר שבשנת 2016 הסתכמה ירידתו בכ-11.0%.

מחזור המסחר היומי הממוצע של המניות וניירות הערך הניתנים להמרה עלה ברבעון הראשון של שנת 2017 בשיעור של כ-29.2% בהשוואה לממוצע 2016 והסתכם בכ-1,639 מיליון ש"ח.

שוק אגרות החוב הממשלתיות התאפיין בשלושת החודשים הראשונים של שנת 2017, במגמה מעורבת. מדד אגרות החוב הממשלתיות צמודות המדד ירד בשיעור של כ-0.6% ואילו מדד אגרות החוב הממשלתיות הלא-צמודות עלה בשיעור דומה של כ-0.6% (מדד האגרות בריבית קבועה עלה בכ-0.7% ואילו במדד האגרות בריבית משתנה, "גילון", נרשמה עליה קלה של 0.2%).

בשוק אגרות החוב הלא-ממשלתיות (אג"ח חברות) צמודות המדד, נרשמו ברבעון הראשון של השנה עליות שערים של כ-1.2%. זאת, לאחר עליות שערים של כ-4.1% בשנת 2016.

הנכסים הכספיים שבידי הציבור

שווי תיק הנכסים הכספיים שבידי הציבור הסתכם בסוף חודש מרס 2017, בכ-3,458 מיליארד ש"ח, עליה של כ-0.6% מאז ראשית השנה. העלייה הקיפה את מרבית רכיבי תיק הנכסים (למעט צמודי המט"ח והמניות בארץ). משקל המניות (בארץ ובחו"ל) בתיק הנכסים הכספיים של הציבור הישראלי הגיע בסוף חודש מרס 2017 לכ-22.3%, בדומה למשקלן בחודש דצמבר 2016.

שינויים מהותיים בסעיפים בדוחות הכספיים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות (להלן "הרווח הנקי") ברבעון הראשון של שנת 2017 (להלן - "התקופה המדווחת") הסתכם לסך של כ-622 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-459 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

התשואה להון בתקופה המדווחת עמדה על שיעור של כ-8.1% בהשוואה לכ-6.6% ברבעון הראשון אשתקד. השיפור בתשואה מקורו בגידול בהכנסות ריבית, בהכנסות מימון שאינן מריבית ובעמלות ומהוצאת מס חריגה שנרשמה אשתקד בגין השינוי בשיעור מס החברות. מנגד, חל גידול בהוצאות להפסדי אשראי.

הרווח הכולל המיוחס לבעלי המניות בתקופה המדווחת הסתכם לסך של כ-908 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד של כ-90 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

הרווח הכולל לתקופה המדווחת משקף תשואה להון של כ-12%.

יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון עמד ליום 31 במרס 2017 על שיעור של 11.02% בהשוואה לשיעור של 11.15% ליום 31 בדצמבר 2016. לפרטים נוספים ראה [ביאור 9](#).

ביום 25 במאי 2017 אישר דירקטוריון הבנק חלוקת דיבידנד בגובה של 20% מהרווח הנקי של הרבעון, כ-124 מיליון ש"ח.

הכנסות הריבית נטו עלו בכ-218 מיליון ש"ח, גידול בשיעור של כ-13.2% בהשוואה לאשתקד. הגידול בהכנסות הריבית נטו נובע מגידול של כ-4% ביתרה הממוצעת של הנכסים הכספיים נושאי הריבית (אשראי לציבור, ניירות ערך ופיקדונות) ומעליה מתונה בפערי הריבית.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי עלו בכ-224 מיליון ש"ח, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. בתקופה המדווחת נרשמה הוצאה בסך של כ-101 מיליון ש"ח המשקפת שיעור הוצאה של כ-0.15% מהאשראי לציבור נטו. בתקופה המקבילה אשתקד נרשמה הכנסה בסך של כ-123 מיליון ש"ח, המשקפת שיעור הכנסה של כ-0.19% מהאשראי לציבור, נטו. ההכנסה מהפסדי אשראי ברבעון המקביל אשתקד נובעת בעיקרה מגביות גדולות שהיו אשתקד.

הכנסות מימון שאינן מריבית עלו בכ-231 מיליון ש"ח בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. עיקר השינוי הינו מפעילות במכשירים נגזרים והפרשי שער.

עמלות התפעוליות עלו בכ-30 מיליון ש"ח בעיקר לאור גידול במחזורי הפעילות בכרטיסי אשראי ובניירות ערך.

ההוצאות התפעוליות עלו בכ-60 מיליון ש"ח, עליה בשיעור של כ-3.0%. בנטרול השפעת המענקים המיוחדים וביטול מענקי יובל אשתקד, כמפורט להלן, ירדו הוצאות השכר בסך של כ-56 מיליון ש"ח. הוצאות אחזקה ופחת בניינים וציוד עלו בכ-41 מיליון ש"ח מנגד הוצאות תפעוליות אחרות ירדו בכ-30 מיליון ש"ח.

הוצאות המס הסתכמו לסך של כ-388 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-371 מיליון ש"ח אשתקד. הוצאות המס לתקופה המדווחת הינם בשיעור של כ-38.5% מהרווח לפני מס בהשוואה לשיעור של כ-45.2% בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בשיעור המס נובע בעיקר מרישום הוצאת מס אשתקד בסך של 122 מיליון ש"ח בשל הקיטון ביתרת המסים הנדחים אשתקד כתוצאה מירידת שיעור מס החברות.

הרווח הבסיסי הנקי למניה המיוחס לבעלי המניות בתקופה המדווחת הסתכם לכ-0.41 ש"ח לעומת 0.31 ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

להלן השינוי ברווח הנקי ברבעון הראשון של 2017 לעומת התקופה המקבילה אשתקד:

		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס	
		2016	2017
השינוי		במיליוני ש"ח	
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
		1,655	1,873
13.2	218		
		(123)	101
+	224		
24.7	255	1,032	1,287
		1,990	2,050
3.0	60		
23.0	189	820	1,009
		371	388
4.6	17	449	621
38.3	172	19	10
(47.4)	(9)	(9)	(9)
-	-	459	622
35.5	163	6.6	8.1
		0.31	0.41

להלן התפתחות הרווח הנקי לפי רבעונים:

		2016		2017	
		רבעון ראשון	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון ראשון
		במיליוני ש"ח			
		1,655	1,867	2,034	1,873
		(123)	46	(154)	101
		1,032	1,324	1,538	1,287
		1,990	2,280	2,355	2,050
		820	865	1,371	1,009
		371	425	407	388
		449	440	964	621
		19	10	16	10
		(9)	(7)	(10)	(9)
		459	443	970	622
		6.6	5.8	13.7	8.1
		0.31	0.27	0.63	0.41

הכנסות ריבית, נטו

הכנסות הריבית, נטו של קבוצת לאומי הסתכמו בתקופה המדווחת ב-1,873 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,655 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 13.2%.

הגידול בהכנסות ריבית נטו נובע מגידול בנכסים נושאי ריבית והתמהיל שלהם וכן מעליה מתונה בפער הריבית.

היחס של הכנסות ריבית, נטו לבין היתרה הממוצעת של נכסים נושאי ריבית (התשואה נטו על נכסים נושאי ריבית) הינו 1.91% לעומת 1.76% בתקופה המקבילה אשתקד.

פער הריבית הכולל בתקופה המדווחת הינו 1.74% לעומת פער של 1.67% בתקופה המקבילה אשתקד. להלן נתונים על פערי הריבית בחלוקה למגזרים:

במגזר המדדי פער הריבית בתקופה המדווחת עמד על שיעור של 0.33% לעומת (0.42%) בתקופה המקבילה אשתקד. במגזר המט"ח פער הריבית 1.06% לעומת 1.23% בתקופה המקבילה אשתקד. במגזר השקלי הלא צמוד פער הריבית 2.06% לעומת 2.10% בתקופה המקבילה אשתקד.

למידע נוסף בנוגע להכנסות והוצאות ריבית ראה נספח 1 - [שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית](#).

הוצאות בגין הפסדי אשראי

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס				
	2017	2016	השינוי	באחוזים
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	באחוזים
הכנסה פרטנית בגין הפסדי אשראי	(31)	(275)	244	88.7
הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי	132	152	(20)	(13.2)
סך כל ההוצאה (ההכנסה) בגין הפסדי אשראי	101	(123)	224	+
יחסים באחוזים:				
שיעור ההכנסה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו	(0.05)	(0.42)		
שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו	0.20	0.23		
שיעור ההוצאה (ההכנסה) הכולל בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו	0.15	(0.19)		
יחסים באחוזים:				
במיליוני ש"ח				
	2017	2016	השינוי	באחוזים
	רבעון ראשון	רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון ראשון
הכנסה פרטנית בגין הפסדי אשראי	(31)	(117)	(111)	(275)
הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי	132	163	217	152
סך כל ההוצאה (ההכנסה) בגין הפסדי אשראי	101	46	106	(123)
יחסים באחוזים:				
שיעור ההכנסה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו	(0.05)	(0.18)	(0.17)	(0.42)
שיעור ההוצאה הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו	0.20	0.25	0.33	0.23
שיעור ההוצאה (ההכנסה) הכולל בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור, נטו	0.15	0.07	0.16	(0.19)

למידע נוסף בנוגע להוצאות הפסדי אשראי ראה [ביאור 6 וביאור 13](#).

הכנסות שאינן מריבית

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס				
		2016	2017	
השינוי		במיליוני ש"ח		
באחוזים	במיליוני ש"ח			
		24	255	הכנסות מימון שאינן מריבית
+	231	988	1,018	עמלות
(30.0)	(6)	20	14	הכנסות אחרות
24.7	255	1,032	1,287	סך הכל

2016					2017	
		רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון	
במיליוני ש"ח						
	24	534	499	225	255	הכנסות מימון שאינן מריבית
	988	989	996	994	1,018	עמלות
	20	15	19	105	14	הכנסות אחרות
	1,032	1,538	1,514	1,324	1,287	סך הכל

הגידול בהכנסות שאינן מריבית לעומת הרבעון המקביל אשתקד נובע בעיקרו מהכנסות מפעילות ומכשירים נגזרים והפרשי שער נטו.

משקל ההכנסות שאינן מריבית מסך כל ההכנסות (קרי, הכנסות מריבית, נטו והכנסות שאינן מריבית) היה בשיעור של 40.7% לעומת 38.4% בתקופה המקבילה אשתקד ו-41.8% בכל שנת 2016.

להלן פירוט הכנסות מימון שאינן מריבית:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס				
		2016	2017	
השינוי		במיליוני ש"ח		
באחוזים	במיליוני ש"ח			
		(54)	390	הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו
	444	9	5	רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה, נטו
(44.4)	(4)	83	46	רווחים מהשקעות במניות כולל דיבידנדים
(44.6)	(37)	-	-	רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו
-	-	-	-	רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו ^(א)
-	(172)	(14)	(186)	
+	231	24	255	סך הכל

(א) רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו כוללים גם השפעת הפרשי שער.

					2016	2017								
					רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון						
					במיליוני ש"ח									
הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו					390	372	261	(92)	(54)					
רווחים ממכירת אג"ח זמניות למכירה, נטו					5	12	286	50	9					
רווחים (הפסדים) מהשקעות במניות כולל דיבידנדים ^(א)					46	(28)	28	427	83					
רווחים (הפסדים) נטו בגין הלוואות שנמכרו					-	(1)	31	14	-					
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו ^(ב)					(186)	(130)	(107)	135	(14)					
סך הכל					255	225	499	534	24					

(א) רבעון שני בשנת 2016 כולל בעיקר רווח מעסקת ויזה אירופה בסך 378 מיליון ש"ח.
(ב) רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו כוללים גם השפעת הפרשי שער.

להלן פירוט העמלות:

					לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס								
					2016	2017							
					השינוי								
					במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח							
ניהול חשבון					178	179	(1)	(0.6)					
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים					169	162	7	4.3					
כרטיסי אשראי					255	240	15	6.3					
טיפול באשראי					49	48	1	2.1					
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים					73	68	5	7.4					
הפרשי המרה					84	82	2	2.4					
עמלות מעסקי מימון					135	132	3	2.3					
עמלות אחרות					75	77	(2)	(2.6)					
סך כל העמלות					1,018	988	30	3.0					

הגידול בעמלות נובע בעיקר מגידול במחזורי הפעילות בכרטיסי אשראי ובניירות ערך שקוזז חלקית מירידה בתעריפים.

					2016	2017								
					רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון						
					במיליוני ש"ח									
ניהול חשבון					178	178	180	178	179					
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים					169	143	143	144	162					
כרטיסי אשראי					255	257	268	258	240					
טיפול באשראי					49	42	42	45	48					
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים					73	77	72	70	68					
הפרשי המרה					84	81	82	82	82					
עמלות מעסקי מימון					135	136	130	136	132					
עמלות אחרות					75	80	79	76	77					
סך כל העמלות					1,018	994	996	989	988					

להלן פירוט ההכנסות האחרות:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס				
		2016	2017	
השינוי			במיליוני ש"ח	
באחוזים	במיליוני ש"ח			
-	7	-	7	
(65.0)	(13)	20	7	
(30.0)	(6)	20	14	

במיליוני ש"ח				
		2016	2017	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון
-	5	15	7	7
20	10	4	98	7
20	15	19	105	14

הוצאות תפעוליות ואחרות

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס				
		2016	2017	
השינוי			במיליוני ש"ח	
באחוזים	במיליוני ש"ח			
3.9	49	1,242	1,291	
26.2	38	145	183	
1.2	3	249	252	
(8.5)	(30)	354	324	
3.0	60	1,990	2,050	

במיליוני ש"ח				
		2016	2017	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון
1,242	1,546	1,354	1,280	1,291
145	175	172	171	183
249	250	263	272	252
354	384	166	557	324
1,990	2,355	1,955	2,280	2,050

סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות של קבוצת לאומי הסתכמו בתקופה המדווחת ב-2,050 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,990 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 3.0%.

הוצאות שכר

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס			
השני		2016	2017
באחוזים	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח
(7.0)	(75)	1,077	1,002
שכר ונלוות			
8.4	19	227	246
הוצאות פנסיה, פיצויים ופרישה מרצון בניכוי רווחי קופות			
(4.3)	(56)	1,304	1,248
סך כל הוצאות שכר ללא מענקים חד פעמיים			
+	105	(62)	43
מענק חד פעמי וביטול מענקי יובל אשתקד			
3.9	49	1,242	1,291
סך הכל הוצאות שכר			

סך כל הוצאות השכר ללא מענקים מיוחדים ירדו בכ-56 מיליון ש"ח, המשקפים ירידה בשיעור של כ-4.3%. בסך כל הוצאות השכר חל גידול הנובע ממענק שנתי חד פעמי לעובדים בתקופה המדווחת לעומת הכנסה חד פעמית שנרשמה בתקופה המקבילה אשתקד בשל ביטול מענקי יובל.

2016					2017
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	
במיליוני ש"ח					
1,077	1,140	1,105	1,052	1,002	שכר ונלוות
227	251	249	228	246	הוצאות פנסיה, פיצויים ופרישה מרצון בניכוי רווחי קופות
1,304	1,391	1,354	1,280	1,248	סך כל הוצאות שכר ללא מענקים חד פעמיים
(62)	155	-	-	43	מענק חד פעמי וביטול מענקי יובל אשתקד
1,242	1,546	1,354	1,280	1,291	סך הכל הוצאות שכר

הוצאות שכר ונלוות מהוות כ-63.0% מסך כל הוצאות התפעוליות לעומת 62.4% בתקופה המקבילה אשתקד ו-63.2% בכל שנת 2016.

הוצאות תפעוליות ואחרות (למעט שכר)

ההוצאות התפעוליות והאחרות למעט שכר הסתכמו בתקופה המדווחת בסך של 759 מיליון ש"ח לעומת 748 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 1.5%.

ההוצאות התפעוליות מהוות 64.9% מסך כל ההכנסות לעומת 74.1% בתקופה המקבילה אשתקד ו-66.3% בכל שנת 2016.

סך כל הוצאות התפעוליות והאחרות (במונחים שנתיים) מהווה 1.90% מסך כל המאזן, לעומת 1.88% בתקופה המקבילה אשתקד ולעומת 1.96% בכל שנת 2016.

הוצאות מס

ההפרשה למס על הרווח של קבוצת לאומי הסתכמה בתקופה המדווחת ב-388 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-371 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. שיעור ההפרשה למס בתקופה המדווחת הינו כ-38.5% מהרווח לפני מס לעומת 45.2% בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של כ-6.7 נקודות האחוז. הקיטון בשיעור המס נובע בעיקר עקב רישום הוצאת מס אשתקד בסך של 122 מיליון ש"ח בשל הקיטון ביתרת המסים הנדחים נטו כתוצאה מירידת שיעור מס החברות מ-26.5% ל-25% החל מ-1 בינואר 2016.

להלן תמצית דוח על הרווח הכולל:

רווח כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה						
רווח (הפסד) כולל אחר (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל	התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	התאמות מתרגום נטו לאחר השפעת גידורים ^(ב)	מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני	חלק התאגיד הבנקאי ברווח כולל אחר של חברות מוחזקות המטופלות בגין הטבות לעובדים
במיליוני ש"ח						
(1,448)	(4)	(1,452)	(1,490)	38	(67)	67
יתרה ליום 31 בדצמבר 2015						
(549)	-	(549)	(592)	(9)	(44)	96
יתרה ליום 31 במרס 2016 (בלתי מבוקר)						
(1,997)	(4)	(2,001)	(2,082)	29	(111)	163
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016						
(2,312)	(4)	(2,316)	(2,169)	18	(79)	(86)
שינוי נטו במהלך התקופה						
286	-	286	332	(8)	(49)	11
יתרה ליום 31 במרס 2017 (בלתי מבוקר)						
(2,026)	(4)	(2,030)	(1,837)	10	(128)	(75)

רווח כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה						
רווח (הפסד) כולל אחר (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	סך הכל	התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	התאמות מתרגום נטו לאחר השפעת גידורים ^(ב)	מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני	חלק התאגיד הבנקאי ברווח כולל אחר של חברות מוחזקות המטופלות בגין הטבות לעובדים
במיליוני ש"ח						
(1,448)	(4)	(1,452)	(1,490)	38	(67)	67
יתרה ליום 31 בדצמבר 2015						
(864)	-	(864)	(679)	(20)	(12)	(153)
שינוי נטו במהלך השנה						
(2,312)	(4)	(2,316)	(2,169)	18	(79)	(86)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016						

(א) התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ שמטבע הפעילות שלהן שונה ממטבע הפעילות של התאגיד הבנקאי.
 (ב) רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעה נטו במטבע חוץ.

המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן של קבוצת לאומי הסתכם ב-31 במרס 2017 ב-435.3 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-438.6 מיליארד ש"ח בסוף 2016 - קיטון של 0.8%, ובהשוואה למרס 2016 גידול של 2.3%.

ערך הנכסים הנקובים במטבע חוץ והצמודים למטבע חוץ מסך מאזן הקבוצה הינו כ-85.9 מיליארד ש"ח, כ-19.7% מסך הנכסים. ברבעון הראשון של 2017 יוסף השקל ביחס לדולר של ארה"ב ב-5.5% וביחס לאירו יוסף השקל ב-4.0%. השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ תרם לירידה בשיעור של כ-1.1% בסך כל המאזן של הקבוצה, כך שבנטרו השפעת ייסוף השקל סך המאזן גדל לכ-439.9 מיליארד ש"ח.

סך כל הנכסים בניהול הקבוצה - סך כל המאזן וכן תיקי ניירות ערך של הלקוחות וקופות גמל וקרנות השתלמות לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי וניהול פיקדון, מסתכמים בכ-1,304 מיליארד ש"ח, בהשוואה לסך של כ-1,259 מיליארד ש"ח בסוף 2016 (כ-359 מיליארד דולר וכ-328 מיליארד דולר בהתאמה).

1. להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים:

	31 במרס		השינוי
	2017	2016	
	במיליוני ש"ח		באחוזים
סך כל המאזן	435,298	438,603	(0.8)
מזומנים ופיקדונות בבנקים	68,275	74,757	(8.7)
ניירות ערך	77,959	77,201	1.0
אשראי לציבור, נטו	264,707	261,913	1.1
בניינים וציוד	3,016	3,147	(4.2)
פיקדונות הציבור	341,663	346,854	(1.5)
פיקדונות מבנקים	4,493	3,394	32.4
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	22,689	22,640	0.2
הון המיוחס לבעלי המניות הבנק	32,255	31,347	2.9

2. להלן התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים:

	31 במרס		השינוי
	2017	2016	
	במיליוני ש"ח		באחוזים
אשראי תעודות, נטו	1,368	1,418	(3.5)
ערבויות להבטחת אשראי, נטו	5,430	5,730	(5.2)
ערבויות לרוכשי דירות, נטו	19,629	19,538	0.5
ערבויות והתחייבויות אחרות, נטו	14,772	15,623	(5.4)
מכשירים נגזרים ^(א)	629,811	644,454	(2.3)
אופציות מכל הסוגים	129,523	91,986	40.8

(א) כולל עסקאות "פורוורד", חוזי החלפות פיננסיות, swaps, futures ונגזרי אשראי. למידע נוסף ראה [ביאור 11](#).

3. להלן התפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ מאזניים של הלקוחות בקבוצת לאומי:

	31 בדצמבר		31 במרס
	השינוי	2016	2017
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח
תיקי ניירות ערך ^(א)	1.7	610,082	620,374
נכסים בגינם ניתנים שירותי תפעול ^{(א) ו(ב)}			
קרנות נאמנות	(0.2)	47,636	47,551
קופות גמל ופנסיה	35.3	78,189	105,775
קרנות השתלמות	12.4	84,774	95,312

- (א) לרבות שינוי בשווי השוק של ניירות ערך ושווי הניירות שבמשמרת (custody) של קרנות נאמנות וקופות גמל, לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי ומשמורת.
 (ב) הקבוצה בארץ אינה מנהלת קרנות נאמנות, קופות גמל וקרנות השתלמות.
 (ג) נכסי לקוחות לגביהם מעניקה הקבוצה שירותי ניהול תפעולי, כולל יתרות הקופות של לקוחות מיועצים בלאומי.

האשראי לציבור, נטו

האשראי לציבור נטו בקבוצת לאומי הסתכם ב-31 במרס 2017 ב-264.7 מיליארד ש"ח לעומת 261.9 מיליארד ש"ח בסוף 2016, גידול של 1.1%, ובהשוואה למרס 2016 גידול של 0.2%.

השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ תרם לירידה בשיעור של 0.7% בסך האשראי לציבור. בנטרול השפעת השינוי חלה עלייה בשיעור של 1.8% בסך האשראי לציבור, כך שבנטרול השפעת השינוי סך האשראי היה 266.7 מיליארד ש"ח.

בנוסף לאשראי לציבור משקיעה הקבוצה בניירות ערך של חברות המסתכמים ב-31 במרס 2017 ב-13,451 מיליון ש"ח בהשוואה ל-13,488 מיליון ש"ח בסוף 2016, והמגלמים גם כן סיכוני אשראי.

האשראי לציבור בשקלים לא צמודים מהווה ליום 31 במרס 2017 כ-69.3% מסך האשראי, כאשר ליום 31 בדצמבר 2016 הוא היווה 68.6% מסך האשראי. כנגד העלייה במשקל האשראי הלא צמוד, חלה ירידה בעיקר באשראי צמוד מדד שהיווה ליום 31 במרס 2017 16.5% מסך האשראי, בהשוואה לכ-16.9% ביום 31 בדצמבר 2016.

להלן התפתחות האשראי לציבור, לפני הפרשה להפסדי אשראי לפי ענפי משק עיקריים:

	31 בדצמבר		31 במרס
	השינוי	2016	2017
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח
אנשים פרטיים - הלוואות לדיר	(0.8)	79,131	78,461
אנשים פרטיים - אחר	2.1	38,557	39,359
בינוני ונדל"ן	1.6	48,994	49,799
מסחרי	(0.1)	27,344	27,304
תעשייה	1.9	18,554	18,910
אחר	2.8	52,870	54,339
סך הכל	1.0	265,450	268,172

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה פרק [סיכון אשראי](#).

חובות בעייתיים

להלן סיכון אשראי בעייתי לאחר הפרשות פרטניות וקבוצתיות:

31 בדצמבר			31 במרס			
2016			2017			
סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	
במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח			
3,118	176	2,942	2,878	134	2,744	חובות פגומים
1,087	74	1,013	1,077	87	990	חובות נחותים
3,423	1,190	2,233	3,372	1,143	2,229	חובות בהשגחה מיוחדת
7,628	1,440	6,188	7,327	1,364	5,963	סך הכל

סיכון אשראי בעייתי:

31 בדצמבר		31 במרס		
2016		2017		
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
7,984	7,688			סיכון אשראי בעייתי מסחרי
1,427	1,324			סיכון אשראי בעייתי קמעונאי
9,411	9,012			סך הכל
1,783	1,685			יתרת ההפרשה להפסדי אשראי
7,628	7,327			אשראי בעייתי לאחר הפרשה להפסדי אשראי

למידע נוסף בנוגע לאשראי בעייתי ראה פרק [סיכון אשראי וכיבוד 13](#).

ניירות ערך

השקעות הקבוצה בניירות ערך ב-31 במרס 2017 הסתכמו ב-78.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-77.2 מיליארד ש"ח בסוף 2016, גידול של 1.0%.

ניירות הערך בקבוצה מסווגים לשלוש קטגוריות: ניירות ערך למסחר, ניירות ערך זמינים למכירה וניירות ערך מוחזקים לפדיון.

סיווג נייר ערך הנרכש על ידי הבנק לתיק ניירות ערך למסחר, לתיק ניירות ערך זמינים למכירה או לתיק ניירות ערך מוחזקים לפדיון מתבצע במועד רכישתו ונעשה בהתאם לכוונת הבנק לשימוש בנייר. ניירות שנרכשים לצורכי מסחר (או במטרה לגדר רכיבים אחרים של התיק למסחר), לצורכי עשיית שוק או במסגרת חדר עסקאות מסווגים לתיק ניירות ערך למסחר, ניירות הנרכשים במסגרת ניהול הנכסים והתחייבויות של הבנק מסווגים בתיק הזמין למכירה ואילו ניירות ערך הנרכשים על מנת להחזיקם עד לפדיונם מסווגים בתיק המוחזק לפדיון.

ניירות ערך למסחר מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת נזקף לדוח רווח והפסד. ניירות ערך זמינים למכירה מוצגים במאזן לפי שווי הוגן, וההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת מוצג בסעיף נפרד בהון ברווח כולל אחר שנקרא "התאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" בניכוי המס המתייחס. בכל מקרה שבו קיימת ירידת ערך שהינה בעלת אופי אחר מזמני ההפרש נזקף לחשבון רווח והפסד. ניירות ערך מוחזקים לפדיון מוצגים במאזן לפי עלותם.

ביום 1 בינואר 2017 סווגה יתרה של 957 מיליון ש"ח מתיק ניירות ערך זמינים למכירה לתיק ניירות ערך מוחזקים לפדיון.

למידע נוסף בנוגע לסיווג מחדש בתיק המוחזק לפדיון ראה [כיאור 3.א.1](#).

להלן סיווג סעיף ניירות הערך במאזן המאוחד:

		31 בדצמבר 2016				31 במרס 2017			
		ניירות		ניירות		ניירות		ניירות	
		ערך	ערך	ערך	ערך	ערך	ערך	ערך	ערך
		מוחזקים לפדיון	זמינים למכירה ^(א)	מוחזקים לפדיון	זמינים למכירה ^(א)	מוחזקים לפדיון	זמינים למכירה ^(א)	מוחזקים לפדיון	זמינים למכירה ^(א)
		במיליוני ש"ח				במיליוני ש"ח			
אגרות חוב									
של ממשלת ישראל	37	36,781	5,038	41,856	-	35,409	5,091	40,500	
של ממשלות זרות	352	10,276	1,630	12,258	-	11,929	2,458	14,387	
של מוסדות פיננסיים בישראל	-	23	211	234	-	23	159	182	
של מוסדות פיננסיים זרים ^(ב)	-	8,387	414	8,801	-	7,460	104	7,564	
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	466	8,424	260	9,150	-	9,749	280	10,029	
של אחרים בישראל	-	292	145	437	-	296	132	428	
של אחרים זרים	-	2,291	539	2,830	-	1,882	286	2,168	
מניות וקרנות נאמנות	-	2,393	-	2,393	-	1,942	1	1,943	
סך כל ניירות הערך	855	68,867	8,237	77,959	-	68,690	8,511	77,201	

(א) כולל רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך (117) מיליון ש"ח שנרשמו ברווח כולל אחר (31 בדצמבר 2016 - (92) מיליון ש"ח).
 (ב) כולל רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך 22 מיליון ש"ח שנרשמו ברווח והפסד (31 בדצמבר 2016 - 9 מיליון ש"ח).
 (ג) מרבית אגרות החוב של מוסדות פיננסיים זרים הינם מסוג supranational או עם גיבוי מדינות.

ליום 31 במרס 2017 כ-88.3% מתיק הנוסטרו של הקבוצה סווג כזמין למכירה וכ-10.6% כתיק למסחר. כ-3.1% משווי ניירות הערך הינן השקעות במניות של חברות שאינן מוצגות על בסיס השווי המאזני, אלא לפי עלות או שווי שוק של המניות הנסחרות בכורסה.

למידע בנוגע לשווי ניירות ערך לפי אופן המדידה ראה [ביאור 15.א](#).

התיק הזמין למכירה

1. ברבעון הראשון של 2017 היה גידול ברווח כולל אחר בגין ניירות ערך זמינים למכירה בסך 20 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) בהשוואה לסך של 156 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) בתקופה המקבילה אשתקד.
2. לרווח והפסד נזקפו רווחים נטו ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה בסך של 5 מיליון ש"ח בהשוואה לרווחים בסך 9 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ורווחים נטו מהשקעות במניות בסך 46 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 83 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

היתרה המצטברת נטו של התאמות לשווי הוגן של ניירות ערך המוחזקים בתיק הזמין למכירה ליום 31 במרס 2017 מסתכמת בסכום שלילי של 75 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס). לעומת סכום שלילי של 86 מיליון ש"ח בסוף 2016. סכומים אלה מייצגים הפסדים נטו שטרם מומשו לתאריכי הדוחות.

למידע בנוגע להתאמות לשווי הוגן של ניירות זמינים למכירה שנזקפו להון ראה [ביאור 5](#).

התיק למסחר

ב-31 במרס 2017, בתיק למסחר יש כ-8.2 מיליארד ש"ח אגרות חוב, לעומת 8.5 מיליארד ש"ח אגרות חוב ב-31 בדצמבר 2016. נכון ל-31 במרס 2017 התיק למסחר מהווה כ-10.6% מסך תיק הנוסטרו של הקבוצה לעומת 11.0% ב-31 בדצמבר 2016.

בגין אגרות חוב למסחר נרשמו בדוח רווח והפסד הפסדים שמומשו וטרם מומשו בסך של 186 מיליון ש"ח לעומת רווחים בסך 18 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ההפסדים ברבעון ראשון 2017 נובעים מהפרשי שער שנזקפו לניירות הערך בתיק למסחר והם מתקזזים אל מול רווחים מהפרשי שער על המקורות במט"ח הממנים את האחזקות.

למידע נוסף בנוגע להרכב התיק ראה [ביאור 5](#).

השקעות בניירות ערך שהונפקו בחו"ל

א. השקעות בניירות ערך מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

תיק ניירות ערך מגובי נכסים של הקבוצה (משכנתאות ושאנים משכנתאות), שכולו מדורג בדרוג השקעה (Investment Grade), מסתכם בכ-8.7 מיליארד ש"ח (כ-2.4 מיליארד דולר) ל-31 במרס 2017 לעומת 10.0 מיליארד ש"ח בסוף 2016. מתוך התיק הנ"ל ל-31 במרס 2017 כ-8.4 מיליארד ש"ח (כ-2.3 מיליארד דולר) מסווג בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר.

התיק הזמין למכירה של השקעות בניירות ערך מגובי נכסים בחו"ל ליום 31 במרס 2017 כולל השקעה באגרות חוב מגובות משכנתאות בסכום של כ-6.7 מיליארד ש"ח. 94% מסך אגרות החוב המגובות משכנתאות שבתיק הזמין הונפקו על ידי סוכנויות פדראליות בארה"ב (FNMA, FHLMC, GNMA) ומדורגות, נכון למועד הדוח, בדירוג AAA.

נכון ליום 31 במרס 2017 הסתכמה ירידת הערך המצטברת נטו שנזקפה להון עצמי הנובעת מתיק אגרות החוב המגובות משכנתאות בכ-89 מיליון ש"ח.

סך אגרות החוב המגובות משכנתאות שאינן בערבות מדינה (ארה"ב) ואינן בחסות מוסדות פדרליים אמריקאים, מסתכם בכ-1,178 מיליון ש"ח.

התקופה החזויה לפדיון של כל תיק אגרות החוב המגובות משכנתאות היא כ-5.2 שנים בממוצע (מח"מ). בנוסף לאגרות החוב המגובות משכנתאות, כולל התיק הזמין למכירה של הקבוצה גם אגרות חוב אחרות מגובות נכסים שאינם משכנתאות (אשראי לרכישת רכב ואשראים אחרים) בסך של כ-1.7 מיליארד ש"ח מתוכן אגרות חוב מסוג CLO בסך של כ-1.4 מיליארד ש"ח. התקופה החזויה לפדיון של תיק אגרות החוב המגובות נכסים שאינם משכנתאות היא כ-3.6 שנים בממוצע.

למידע נוסף בנוגע להשקעות באגרות חוב מגובות נכסים ראה [ביאור 5](#).

ב. השקעות בניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

בתיק ניירות הערך של הקבוצה ב-31 במרס 2017 כ-27.5 מיליארד ש"ח (7.6 מיליארד דולר) ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל. 24.4 מיליארד ש"ח (6.7 מיליארד דולר) מניירות הערך הללו מסווגים בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר ובתיק לפידיון. 96% מסך ניירות הערך הינם בדירוג השקעה והם כוללים בעיקר ניירות ערך של ממשלת ארה"ב, בנקים ומוסדות פיננסיים, אגרות חוב של חברות בדרוג השקעה והיתר בעיקר ניירות ערך של ממשלת ישראל.

למידע נוסף בנוגע לחשיפה מוסדות פיננסיים זרים ראה פרק [סיכון אשראי](#).

ליום 31 במרס 2017 הסתכמה יתרת ירידת הערך המצטברת בהון העצמי בגין ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל, ושהם בתיק הזמין למכירה ב-9 מיליון ש"ח (שהם 6 מיליון ש"ח לאחר מס).

כאמור, בנוסף לתיק הזמין למכירה קיימים ניירות ערך שאינם מגובים בנכסים גם בתיק למסחר ובתיק לפידיון. התיק למסחר כולל בעיקר ניירות ערך של מדינות, בנקים ומוסדות פיננסיים, וקרנות של ניירות ערך. 98% מניירות הערך שבתיק למסחר בדירוג השקעה (Investment Grade).

שווי התיק למסחר שאינו מגובה בנכסים ב-31 במרס 2017 הסתכם ב-2.7 מיליארד ש"ח (0.7 מיליארד דולר). ההפרש בין השווי ההוגן לעלות המופחתת, במידה שיש הפרש כזה, נזקף לחשבון הרווח והפסד.

השקעות באגרות חוב - שהונפקו בישראל

ההשקעות באגרות חוב שהונפקו בישראל הסתכמו ב-31 במרס 2017 ב-40.9 מיליארד ש"ח, מזה סך של 40.2 מיליארד ש"ח אגרות חוב שהונפקו על ידי ממשלת ישראל בשקלים, והיתר אגרות חוב של ממשלת ישראל במט"ח ואגרות חוב שהונפקו על ידי חברות. כ-46.9% מההשקעות באגרות חוב חברות שהם כ-0.3 מיליארד ש"ח נכללו בתיק הזמין למכירה, והיתר בתיק למסחר.

תיק אגרות החוב של חברות, שבתיק הזמין למכירה בהיקף של 0.3 מיליארד ש"ח כולל קרן הון בסך של 18 מיליון ש"ח.

כל אגרות החוב של החברות שבתיק למסחר וחלק מאגרות החוב של החברות שבתיק הזמין למכירה רשומות למסחר וסחירות בבורסה.

השקעות במניות ובקרנות

סך כל ההשקעות במניות ובקרנות מסתכמות ליום 31 במרס 2017 בכ-2,393 מיליון ש"ח, מזה מניות סחירות 1,481 מיליון ש"ח ושאנים סחירות 912 מיליון ש"ח. כל ההשקעה מסווגת בתיק הזמין למכירה.

ההון הנדרש בגין השקעות אלה עומד ליום 31 במרס 2017 על סך של 299 מיליון ש"ח.

למידע נוסף ראה [ביאור 5](#).

השינויים העיקריים בהשקעה במניות

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2017 מכר הבנק את יתרת החזקותיו בחברת Kenon Holdings Ltd, כ-3.7 מיליון מניות, שמהוות כ-7.0% מהונה המונפק והנפרע של קנון. הרווח לפני מס שרשם הבנק בגין מכירת המניות הינו כ-13.5 מיליון ש"ח.

פיקדונות הציבור

פיקדונות הציבור בקבוצה הסתכמו ב-31 במרס 2017 ב-341.7 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-346.9 מיליארד ש"ח בסוף 2016, קיטון בשיעור של 1.5% ובהשוואה למרס 2016 גידול של 3.4%.

השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ הקטין בשיעור של 1.6% את סך כל פיקדונות הציבור כך שבנטרול השפעת השינוי היה גידול בפיקדונות הציבור בשיעור של 0.1%.

אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבות נדחים

אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבויות נדחים הסתכמו ב-31 במרס 2017 ב-22.7 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-22.6 מיליארד ש"ח בסוף 2016, גידול בשיעור של 0.2% ובהשוואה למרס 2016 קיטון של 8.5%.

פדיון מוקדם של פיקדונות/שטרי הון נדחים

ביום 26 בינואר 2017 החליט דירקטוריון הבנק לפדות במהלך יוני-יולי 2017 בפדיון מוקדם מלא 400,000,000 ש"ח ע.נ. פקדונות/שטרי הון נדחים (לא סחירים) צמודים למדד אשר הוצעו בשנת 2002. סכום הפדיון המשוער של שטרי הון (כולל הפרשי הצמדה) הינו כ-500 מיליון ש"ח. הפדיון המוקדם המלא ייעשה בהתאם לזכות שקיימת לבנק לבצע פדיון מוקדם מלא, לפי תנאי שטרי הון.

הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק (להלן: "הון") הסתכם ב-31 במרס 2017 ב-32,255 מיליון ש"ח, לעומת 31,347 מיליון ש"ח בסוף 2016, גידול של 2.9%. העלייה נובעת, הן מהרווח הנקי לתקופה והן מעלייה ברווח הכולל האחר.

יחס הון למאזן ב-31 במרס 2017 הגיע ל-7.4% בהשוואה ל-7.1% ב-31 בדצמבר 2016.

מבנה הלימות ההון

31 במרס		31 בדצמבר	
2017		2016	
במיליוני ש"ח			
הון לצורך חישוב יחס ההון			
הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים	32,965	29,719	32,586
הון רובד 2, לאחר ניכויים	11,369	12,890	11,850
סך הכל הון כולל	44,334	42,609	44,436
יתרות משוקללות של נכסי סיכון			
סיכון אשראי	272,108	272,523	266,534
סיכונים שוק	6,141	5,793	4,788
סיכון תפעולי	20,862	20,100	20,843
סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון	299,111	298,416	292,165
יחס ההון לרכיבי סיכון			
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	11.02%	9.96%	11.15%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	14.82%	14.28%	15.21%

יישום הוראות באזל 3 בישראל

ביום 30 במאי 2013 פרסם המפקח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין 2011-201. הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.

2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון רובד 1 כולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף:

הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מהזכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו (זכויות מיעוט) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים, והכל כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 2012 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי", ובכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין 299 "מדידה והלימות ההון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".

בנוסף לאלו, נכללות התאמות להון עצמי רובד 1, אשר נובעות מיישום תוכנית התייעלות תפעולית וכן מאופן חישוב ריבית ההיוון שמשמשת לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים, כמפורט בהמשך.

הון רובד 1 נוסף, המורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 2012. בקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון ברובד זה. ככל שיונפקו בעתיד מכשירי הון רובד 1 נוסף, הם יידרשו לעמוד בכל הקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין 2012.

הון רובד 2:

בהוראות באזל 3 בוטלה האבחנה בין רובד 2 עליון לרובד 2 תחתון.

הון רובד 2 כולל בעיקר מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי סיכון האשראי.

לגבי מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013 נקבעו הוראות מעבר ותקרת הכרה, שחושבה ליום ה-1 בינואר 2014, על פי 80% מיתרת המכשירים ליום 31 בדצמבר 2013, ובתחילת כל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% עד ליום 1 בינואר 2022 (בשנת 2017 תקרת ההכרה הינה 50% מהיתרה). מכשירי ההון שהיו חלק מרובד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013 כוללים מכשירי הון מורכבים שסווגו עד כה לרובד 2 עליון וכן כתבי התחייבות נדחים שסווגו לרובד 2 תחתון.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: <https://www.leumi.co.il> בפרק אודות <מידע כספי ואסיפות > גילויים פיקוחיים נוספים.

יצוין כי הסכום המוכר בפועל להון רובד 2 הינו הנמוך מבין סכומם המופחת של המכשירים עצמם ותקרת ההכרה בהם על פי הוראות המעבר. מתחילת 2014 מכשירי הון שיונפקו נדרשים לעמוד בכל הקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, לצורך הכללתם בהון. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (כמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

מגבלות על מבנה ההון

בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 נקבעו מגבלות על מבנה ההון:

- הון רובד 2 לא יעלה על 100% מהון רובד 1, לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה.
- מכשירי הון הכשירים להיכלל בהון רובד 2 לא יעלו על 50% מהון רובד 1 לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה. מגבלה זו אינה כוללת את מכשירי ההון שנכללו קודם לתחילת הוראה זו בהון רובד 2 עליון, וזאת בגובה יתרת אותם מכשירים ליום 31 בדצמבר 2013 ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 (ההון הפיקוחי - הוראות מעבר).

יעד הלימות ההון

יחסי הלימות ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל:

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 201 "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות", החל מיום 1 בינואר 2015, כל התאגידים הבנקאיים נדרשים לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 9%, וביחס הון כולל מזערי של 12.5%. בנוסף, תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל של 13.5% וזאת החל מיום 1 בינואר 2017. הוראה נוספת זו חלה על לאומי.

כמו כן, על פי תיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 "מגבלות למתן הלוואות לדיר" התאגיד הבנקאי יידרש להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1 ויעד הון כולל, בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיר. דרישה זו יושמה בהדרגה בשיעורים רבעוניים שווים החל מיום 1 באפריל ועד ליום 1 בינואר 2017. השפעת התיקון להוראה על קבוצת לאומי היא כ-0.26% ביחס הלימות ההון. לאור זאת, דרישות ההון המינימליות שחלות על הבנק ליום 31 במרס 2017 הינן 10.26% להון עצמי רובד 1 ו-13.76% להון הכולל.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק:

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון הסיכון ושל הלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון, הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדים שהקבוצה תרצה לעמוד בהם בעת אירוע תרחיש קיצוני.

במסגרת הליך הסקירה הפיקוחי, הנחה המפקח על קביעת יעדי הון פנימיים אשר ילמדו את פרופיל הסיכון של הבנק. בהמשך לכך, דירקטוריון הבנק אישר להגדיל את יעד ההון העצמי רובד 1 הפנימי של הבנק באופן שמיים 31 בדצמבר 2017 יעמוד על 10.5%.

ניהול הלימות ההון:

התקינה בדבר זכויות עובדים אשר יושמה לראשונה בינואר 2015, הינה גורם המשפיע באופן מהותי על הון עצמי רובד 1 של לאומי, בעיקר בשל העובדה שמדידת ההתייבות הינה בהתאם לריביות שוק שהינן ברמות נמוכות היסטוריות וכן בשל התנדויות הרבה שמדידה מעין זו הביאה להון הפיקוחי של הבנק.

בהקשר זה, ביום 12 ביולי 2016 קיבל הבנק אישור פרטני מאת בנק ישראל לענין אופן חישוב ריבית ההיוון שתשמש לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים לצורך מדידת ההון הפיקוחי. בהתאם לאישור, ריבית ההיוון מחושבת על פי ממוצע נע של תשואות השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח. השינוי מיושם החל מהדוחות הכספיים לתקופה שהסתיימה ביום 30 ביוני 2016 ועד לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020 (כולל). שינוי השיטה ממתן באופן משמעותי את התנודתיות הנובעת משינויים בריבית ההיוון.

ביום 15 בנובמבר 2016 החליט דירקטוריון הבנק בהתבסס על המלצת וועדת הביקורת לחשב את ההתחייבויות הפנסיוניות לעובדים, על בסיס מרווח קבוע של אגרות חוב בדירוג בינלאומי AA.

למידע נוסף בנוגע למתודולוגית ההיוון ראה פרק [מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים](#).

נכון ל-31 במרס 2017 יחס הון עצמי רוברד 1 של הבנק הינו 11.02%.

תוכנית התייעלות

ביום 12 בינואר 2016 פרסם המפקח על הבנקים חוזר בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". על פי חוזר זה, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו, יקבל הקלה לפיה לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף יוכל לפרוס את השפעת התוכנית על פני חמש שנים בקו ישר החל ממחצית שנת 2017. ביום 1 ביוני 2016 אישר דירקטוריון הבנק את תוכנית ההתייעלות שעלותה הסתכמה בכ-438 מיליון ש"ח (לאחר מס). ללא ההקלה כאמור, יישום תוכנית ההתייעלות נכון ל-31 במרס 2017 היה מביא לקיטון של כ-0.16% ביחס הון עצמי רוברד 1. ההקלה בהון הרגולטורי פוחתת בהדרגה עד יום 30 ביוני 2021.

• שינויים רגולטוריים שעשויים להשפיע על דרישות ותכנון ההון:

דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים

ביום 22 באוקטובר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים" (להלן: "החוזר"). החוזר מפרט את ההנחיות החדשות, אשר יחולו על חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגזרי OTC, עסקות נגזרים סחירים בכורסה ועסקות מימון ניירות ערך.

למידע נוסף ראה [ביאור 9](#).

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי:

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים לסוף מרס 2017 בכ-299.1 מיליארד ש"ח. כל גידול של 1% בנכסי הסיכון (כ-3 מיליארד ש"ח), יקטין את יחס הון עצמי רוברד 1 ב-0.11% ואת יחס ההון הכולל ב-0.15%.
- רווח שייצבר או שינוי בקרן ההון - הון עצמי רוברד 1 של לאומי לסוף מרס 2017 מסתכם ב-33.0 מיליארד ש"ח. ההון הכולל מסתכם ב-44.3 מיליארד ש"ח. כל צבירת רווח נקי ו/או תנועה חיובית בקרן ההון בהיקף של 1 מיליארד ש"ח, תשפר את יחס הון עצמי רוברד 1 ואת יחס ההון הכולל ב-0.33%.
- התחייבויות בדבר זכויות עובדים - ההתחייבות האקטוארית לעובדים מהוונת על פי ממוצע נע של שמונה רבעונים של תשואות השוק המושפעות מעקום אג"ח ממשלת ישראל ומרווח אג"ח קונצרני AA בארה"ב. שינוי של 0.1% לאורך עקום הריבית להיוון, בהנחה שהעקום עולה ויורד בצורה אחידה, משמעותה השפעה מצטברת של 0.07% ביחס הון עצמי רוברד 1 וביחס ההון הכולל. מזה על פי חישוב ממוצע נע לשמונה רבעונים, עליה של כ-0.01% ביחס הון עצמי רוברד 1 וביחס ההון הכולל, לרבעון השוטף.

המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והיא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

מדיניות חלוקת דיבידנד

ביום 29 במרס 2017 אישר דירקטוריון הבנק מדיניות חלוקת דיבידנד, החל ממועד פרסום הדוחות הכספיים לרבעון הראשון של שנת 2017. בהתאם למדיניות הדיבידנד, הבנק יחלק מדי רבעון, דיבידנד בגובה 20% מהרווח הנקי של הבנק בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף ובכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו, גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

ביום 25 במאי 2017 אישר הדירקטוריון חלוקת דיבידנד בסך של כ-124 מיליון ש"ח, בהתאם למדיניות האמורה.

מגזרי פעילות - גישת הנהלה

דיווח מגזרי פעילות על פי גישת הנהלה מציג את תוצאות הבנק בחלוקה לקווי עסקים, בהתאם למבנה הארגוני של הבנק.

קווי העסקים מתמחים במתן שירות למגזרי לקוחות בעלי מאפיינים וצרכים דומים.

הבנק בארץ מאורגן בשישה קווי עסקים:

1. בנקאית - מתן שירותים בנקאיים ללקוחות הפרטיים והעסקים הקטנים. קו העסקים כולל את מערך המשכנתאות ומערך בנקאות פרטית.
 2. מסחרית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות בינוניות (Middle Market) ובעלי העניין של חברות אלו.
 3. עסקית - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לחברות גדולות ולחברות בינלאומיות במשק, בפעילותן בארץ ובעולם.
 4. נדל"ן - מתן שירותים בנקאיים ופיננסיים לענף הבינוי והנדל"ן.
 5. שוקי הון - ניהול הנוסטרו של הבנק, ניהול נכסים והתייכויות וניהול השקעות נכסים פיננסיים.
 6. אחר - פעילויות שאינן נזקפות לקווי העסקים האחרים.
- תוצאות הפעילות נזקפות לקו העסקים שבו מתנהל חשבון הלקוח.
- הכנסות ריבית נטו - קו העסקים מזוכה ריביתית המתקבלת מהלוואות שהעמיד, בניכוי עלות גיוס המקורות (מחיר מעבר). כמו כן, קו העסקים מזוכה במחיר מעבר בגין פיקדונות שגייס בניכוי הריבית ששולמה ללקוחות.
 - הכנסות שאינן מריבית (הכנסות מימון שאינן מריבית, עמלות והכנסות אחרות) - מיוחסות לקווי העסקים בהתאם לפעילות הלקוח.
 - הוצאות קווי העסקים - כוללות את הוצאות הישירות של קווי העסקים, וכן מועמסות על קווי העסקים, הוצאות יחידות המטה הנותנות להם שירותים.

תוצאות פעילות קווי העסקים, הן בצד המאזני והן בצד הרווח והפסד, נבחנות באופן שוטף על ידי הנהלה. בחינת התוצאות מבוצעת אל מול יעדים הנקבעים במסגרת תכנית עבודה שנתית ומול נתוני תקופה מקבילה אשתקד. כמו כן, מבוצעת בחינה של מגוון מדדים נוספים הנוגעים לפעילות קווי העסקים.

להלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת הנהלה:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2017									
במיליוני ש"ח									
בנק									
	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	בנקאית	סך הכל
הכנסות ריבית נטו	243	61	(1)	106	116	133	235	980	1,873
הכנסות שאינן מריבית	(45)	293	79	264	89	54	102	451	1,287
סך כל ההכנסות	198	354	78	370	205	187	337	1,431	3,160
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	1	17	(7)	(15)	15	(7)	4	93	101
סך כל הוצאות התפעוליות והאחרות	199	232	232	69	36	68	158	1,056	2,050
רווח (הפסד) לפני מס	(2)	105	(147)	316	154	126	175	282	1,009
הוצאות מס (הטבה)	28	29	(39)	111	54	44	62	99	388
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	(30)	77	(108)	205	100	82	113	183	622
יתרות ליום 31 במרס 2017									
אשראי לציבור, נטו	22,977	7,945	3,273	4,592	19,006	33,248	34,897	138,769	264,707
פיקדונות הציבור	25,399	93	49	59,105	5,779	20,476	40,768	189,994	341,663
נכסים בניהול	18,992	226,640	26,422	369,400	1,991	18,255	25,918	181,394	869,012

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2016									
במיליוני ש"ח									
בנק									
	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	בנקאית	סך הכל
הכנסות ריבית נטו	226	49	(27)	18	142	115	221	911	1,655
הכנסות שאינן מריבית	21	315	68	(56)	85	52	107	440	1,032
סך כל ההכנסות	247	364	41	(38)	227	167	328	1,351	2,687
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(111)	2	5	(4)	(176)	(82)	(11)	154	(123)
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	209	217	150	71	42	87	163	1,051	1,990
רווח (הפסד) לפני מס	49	145	(114)	(105)	361	162	176	146	820
הוצאות מס (הטבה)	18	45	43	(38)	130	58	63	52	371
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	31	109	(157)	(66)	231	104	113	94	459
יתרות ליום 31 במרס 2016									
אשראי לציבור, נטו	22,043	6,234	2,639	3,788	24,364	32,074	33,722	139,269	264,133
פיקדונות הציבור	24,784	78	(290)	60,572	6,623	17,833	39,832	180,922	330,354
נכסים בנייהול	19,144	183,264	27,008	331,138	2,556	17,073	25,607	179,858	785,648
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016									
במיליוני ש"ח									
בנק									
	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	בנקאית	סך הכל
הכנסות ריבית נטו	937	237	(1)	650	526	521	895	3,761	7,526
הכנסות שאינן מריבית	8	1,130	686	863	343	209	401	1,768	5,408
סך כל ההכנסות	945	1,367	685	1,513	869	730	1,296	5,529	12,934
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(2)	37	(20)	(55)	(392)	(376)	(72)	755	(125)
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	944	905	625	368	176	356	701	4,505	8,580
רווח לפני מס	3	425	80	1,200	1,085	750	667	269	4,479
הוצאות מס	69	218	5	431	389	269	240	96	1,717
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי	(66)	231	75	774	696	481	427	173	2,791
יתרות ליום 31 בדצמבר 2016									
אשראי לציבור, נטו	23,567	7,407	2,966	3,779	21,229	30,238	34,089	138,638	261,913
פיקדונות הציבור	26,722	68	40	59,696	7,702	19,772	41,698	191,156	346,854
נכסים בנייהול	19,244	189,681	25,503	362,413	1,814	18,607	26,781	176,638	820,681

מגזרי פעילות פיקוחיים

הלן תיאור מגזרי הפעילות העיקריים שנקבעו על פי הוראות בנק ישראל:

1. מגזר משקי בית - מתן שירותים בנקאיים לאנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים בבנקאות פרטית.
2. מגזר בנקאות פרטית - מתן שירותים בנקאיים לאנשים פרטיים אשר היתרה של תיק הנכסים הפיננסיים שיש להם בבנק (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות ערך ונכסים כספיים אחרים) עולה על 3 מיליון ש"ח.
3. מגזר עסקים קטנים וזעירים - מתן שירותים בנקאיים לעסקים שמחזור פעילותם (מחזור מכירות שנתי או היקף הכנסות שנתי) קטן מ-50 מיליון ש"ח.
4. מגזר עסקים בינוניים - מתן שירותים בנקאיים לעסקים שמחזור פעילותם גדול או שווה ל-50 מיליון ש"ח וקטן מ-250 מיליון ש"ח.
5. מגזר עסקים גדולים - מתן שירותים בנקאיים לעסקים שמחזור פעילותם גדול או שווה ל-250 מיליון ש"ח.
6. מגזר ניהול פיננסי - כולל את הפעילויות הבאות:
 - א. פעילות למסחר - השקעה בניירות ערך למסחר, פעילות עשיית שוק בניירות ערך ובמכשירים נגזרים, פעילות במכשירים נגזרים שאינם מיועדים לגידור ואינם חלק מניהול הנכסים וההתייכויות של התאגיד הבנקאי, עסקות רכש חוזר ושאיילה של ניירות ערך למסחר, מכירה בחסר של ניירות ערך, שירותי חיתום של ניירות ערך.
 - ב. פעילות ניהול נכסים והתייכויות - לרבות השקעה באגרות חוב זמינות למכירה ובאגרות חוב המוחזקות לפדיון, שלא שויכו למגזרי פעילות אחרים (כאשר ללווה אין חבות לבנק מלבד ניירות ערך), מכשירים נגזרים מגדרים ומכשירים נגזרים שהם חלק מניהול נכסים והתייכויות, פיקדונות בבנקים ומבנקים בארץ ובעולם, גידור או הגנה על הפרשי שער של השקעות בשלוחות בחו"ל, פיקדונות בממשלות ושל ממשלות.
 - ג. פעילות השקעה ריאלית - השקעה במניות זמינות למכירה והשקעות בחברות כלולות של עסקים.
 - ד. אחר - שירותי ניהול, תפעול, נאמנות ומשמורת לבנקים, שירותי ייעוץ, פעילויות מכירה וניהול תיקי אשראי, פעילויות פיתוח מוצרים פיננסיים.
7. מגזר אחר - לרבות פעילויות שהופסקו, רווחים מיעודות ותוצאות אחרות הקשורות לזכויות עובדים שלא שויכו למגזרי הפעילות האחרים, פעילויות שלא שויכו למגזרים האחרים, והתאמות בין סך כל הפריטים המיוחסים למגזרים לבין סך הכל הפריטים בדוח הכספי המאוחד.

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2017

במיליוני ש"ח

פעילות בחו"ל	פעילות בארץ	עסקים									
		משקי בית	בנקאות קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר	סך הכל		
		656	19	447	155	278	16	64	1	237	1,873
		430	44	184	79	171	44	260	15	60	1,287
		1,086	63	631	234	449	60	324	16	297	3,160
		21	1	86	(6)	5	-	(10)	(3)	7	101
		947	31	317	112	127	73	23	220	200	2,050
		118	31	228	128	317	(13)	311	(201)	90	1,009
		34	11	80	46	110	(4)	118	(35)	28	388
		74	20	147	82	206	(9)	203	(163)	62	622

יתרה ליום 31 במרס 2017

אשראי לציבור, ברוטו	111,769	526	52,231	24,216	53,803	2,292	-	-	-	23,335	268,172
פיקדונות הציבור	113,955	29,447	39,356	32,270	44,504	56,732	-	-	-	25,399	341,663
נכסים בניהול	79,353	49,263	28,756	18,309	76,426	567,466	30,448	-	-	18,991	869,012

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס 2016										
במיליוני ש"ח										
פעילות בחו"ל		פעילות בארץ								
סך הכל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטיות	משקי בית		
1,655	217	1	11	252	142	395	19	617	הכנסות ריבית נטו	
1,032	89	7	43	162	78	171	40	420	הכנסות שאינן מריבית	
2,687	306	8	54	414	220	566	59	1,037	סך כל ההכנסות	
(123)	-	(6)	(19)	7	(257)	(1)	1	96	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	
1,990	209	141	28	63	162	302	33	931	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	
820	97	(127)	14	(16)	509	100	25	10	רווח (הפסד) לפני מס	
371	18	46	16	(6)	182	36	9	(5)	הוצאות מס (הטבה)	
459	79	(172)	17	(10)	327	64	16	6	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	
יתרה ליום 31 במרס 2016										
267,672	22,446	-	-	928	59,088	23,549	47,141	587	113,933	אשראי לציבור, ברוטו
330,354	24,778	-	-	57,620	44,979	30,467	32,276	28,853	111,381	פיקדונות הציבור
785,648	19,144	-	35,005	485,821	69,644	20,142	26,814	50,109	78,969	נכסים בניהול
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016										
במיליוני ש"ח										
פעילות בחו"ל		פעילות בארץ								
סך הכל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטיות	משקי בית		
7,526	906	(10)	576	57	1,162	571	1,600	86	2,578	הכנסות ריבית נטו
5,408	243	139	1,308	163	657	318	682	161	1,737	הכנסות שאינן מריבית
12,934	1,149	129	1,884	220	1,819	889	2,282	247	4,315	סך כל ההכנסות
(125)	35	-	(64)	(33)	(687)	(120)	222	1	521	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
8,580	946	448	178	285	646	501	1,333	131	4,112	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,479	168	(319)	1,770	(32)	1,860	508	727	115	(318)	רווח (הפסד) לפני מס
1,717	70	(11)	675	(11)	662	179	257	42	(146)	הוצאות מס (הטבה)
2,791	98	(294)	1,162	(21)	1,194	327	466	73	(214)	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016										
265,450	23,946	-	-	1,486	53,137	24,178	47,572	615	114,516	אשראי לציבור, ברוטו
346,854	26,721	-	-	55,862	48,151	33,026	36,535	28,696	117,863	פיקדונות הציבור
820,681	19,244	-	30,532	528,324	65,588	20,484	27,223	49,663	79,623	נכסים בניהול

חברות מוחזקות עיקריות

קבוצת לאומי פועלת בארץ ובחו"ל באמצעות חברות בנות שהינן: בנקים, חברות למימון וחברות לשירותים פיננסיים. כמו כן משקיעה הקבוצה בתאגידים ריאליים העוסקים בפעילות לא בנקאית.

סך כל השקעות הבנק בחברות מוחזקות (כולל השקעות בשטרי הון) הסתכם ב-31 במרס 2017 בכ-11.3 מיליארד ש"ח לעומת 11.4 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2016 והתרומה של החברות המוחזקות לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה ברווח בסך 92 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 140 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

חברות מאוחדות בארץ

סך כל השקעות הבנק בחברות המאוחדות בארץ הסתכם ב-31 במרס 2017 ב-5,846 מיליון ש"ח, לעומת 5,783 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2016. התרומה שלהן לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה ברבעון הראשון של 2017 בכ-75 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-113 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, קיטון של 33.5%. תשואת הקבוצה על ההשקעה בחברות מאוחדות בארץ היתה ברבעון הראשון של 2017 5.3% לעומת 7.4% בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בתרומה לרווח הנקי נובע מקיטון ברווח לאומי פרטנרס בשל קיטון ברווחים ממימוש מניות ומקיטון ברווח לאומי קארד בשל מענק מיוחד שניתן לעובדים במסגרת ההסכמות עם נציגות עובדי לאומי קארד לגבי סיום המחלוקת שהובילו לסכסוך עבודה.

לאומי פרטנרס

ביום 7 במאי 2017 התקשרה לאומי פרטנרס במזכר הבנות לא מחייב¹ (להלן: "מזכר הבנות") עם ביטוח ישיר השקעות פיננסיות בע"מ (להלן: "השקעות פיננסיות"), לפיו, בכפוף להשלמת הפיכתה של השקעות פיננסיות לחברה פרטית, ירכשו לאומי פרטנרס ומשקיעים נוספים מניות רגילות של השקעות פיננסיות בסכום של 480 מיליון ש"ח בדרך של הקצאה פרטית, כאשר חלקה של לאומי פרטנרס יהיה עד 10% מהונה המונפק והנפרע של השקעות פיננסיות, בתמורה לכ-150 מיליון ש"ח.

בנוסף יוקצו למשקיעים אופציות לא רשומות למסחר, הניתנות למימוש ממועד השלמת העסקה ועד לחלוף 3 שנים ממועד הקצאתן, לרכישת כ-5% מהונה המונפק והנפרע של השקעות פיננסיות בדילול מלא. למשקיעים תינתן הזכות לבקש המרה או פדיון מניותיו עד לתום השנה השביעית ממועד השלמת העסקה והשקעות פיננסיות תעשה מאמצים לפעול בהתאם לבקשה כאמור. אולם ככל שלא תצליח לבצע את הפדיון ו/או ההמרה כאמור, לא יהא בכך כדי להוות עילה לתביעה כנגדה.

ביצועה של העסקה מותנה בתנאים מתלים וסכום העסקה יותאם לדיבידנדים ותנועות הון בהשקעות פיננסיות לאחר 31 במרס 2017. כמו כן נקבע, כי אם שווי השקעות פיננסיות יפחת מ-1.43 מיליארד ש"ח (מותאם לדיבידנדים ותנועות הון), ניתן יהיה לבטל את ההסכם.

חברות מאוחדות בחו"ל

סך כל ההשקעות של הבנק בשלוחות בחו"ל ב-31 במרס 2017 הסתכם ב-3,980 מיליון ש"ח בהשוואה ל-4,108 מיליון ש"ח בסוף 2016.

התרומה של השלוחות בחו"ל לרווח הנקי בשקלים של הקבוצה ברבעון הראשון של 2017 הסתכמה ברווח בסך 16 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 26 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

בקשר לתביעות משפטיות ונושאים אחרים הקשורים לחברות מאוחדות ראה [ביאור 10](#) לדוחות הכספיים.

¹ חתימת הסכם השקעה מחייב כפופה לגיוס המשקיעים כאמור לעיל ולהשלמת בדיקת נאותות של המשקיעים בהשקעות פיננסיות

החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

פרק זה נכתב בפירוט רב [בדוח הכספי לשנת 2016](#) ו**בדוח על הסיכונים השנתי 2016** על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוחות אלו.

ניהול סיכונים והשאת תשואה הולמת כנגדם עומדים בבסיס הפעילות העסקית של הבנק. הסיכונים המרכזיים אותם מנהל הבנק הינם סיכונים פיננסיים: ניהול סיכונים אשראי הינו עיסוק הליבה של הבנק ולצידו ניהול סיכונים הנזילות וניהול סיכונים השוק. עוד ברמה העסקית, נציין את ניהול הסיכון האסטרטגי. לצד ניהול הסיכונים העסקיים, פעילות הבנק מייצרת סיכונים נלווים נוספים אשר ניהולם הנו תנאי הכרחי לעמידה במטרות השוטפות ובמטרות ארוכות הטווח של הקבוצה. הקבוצה עוסקת במגוון רחב של פעילויות הכרוכות בנטילת סיכונים פיננסיים כדוגמת סיכונים אשראי, סיכונים שוק ונזילות לרבות סיכונים פנסיה וסיכונים נוספים שאינם סיכונים פיננסיים, כגון סיכונים תפעוליים לרבות סיכונים טכנולוגיים וסייבר, סיכונים משפטיים, סיכונים רגולציה, סיכונים מוניטין, סיכון אסטרטגי סיכונים ציות וסיכונים **conduct** (התנהלות הוגנת מול לקוחות). המטרות העיקריות של ניהול הסיכונים בלאומי הינן שמירה על יציבות הקבוצה ותמיכה בהשגת היעדים העסקיים. מטרות אלו מושגות תוך עמידה בתיאבון הסיכון שהוגדר, מדיניות ומערכת מגבלות הנגזרים ממנו, אשר יוצרים את גבולות הגיזרה לפעילות העסקית. מסגרת זו מנוהלת תחת שמירה על קיומם של מנגנוני ניהול, בקרה ודיווח נאותים. במקביל מתבצעת בבנק פעילות מתמדת לשדרוג תשתית ניהול הסיכונים וניתוח תמונת הסיכון, דבר המאפשר קבלת החלטות באופן מושכל.

הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים עיקריים: סיכונים אשראי, סיכון שוק, סיכון נזילות וסיכונים תפעוליים. למידע בנוגע לכלל הסיכונים של הבנק לרבות פירוט והרחבה לגבי כל סוג סיכון ורמת המהותיות שלהם ראה [בפרק סקירת הסיכונים בדוח הדיקטוריון והנהלה לשנת 2016](#).

שינויים בסביבת הסיכון והשפעתם על הקבוצה

מתחילת השנה לא חלו שינויים משמעותיים במפת הסיכונים והאיומים ובסביבה העסקית בה פועל בנק לאומי. המערכת הבנקאית בארץ ובעולם, ובכלל זה לאומי, מושפעת בשנים האחרונות מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו כלכלית תנודתית ולשינויים החלים על המודל העסקי ובכלל זה המעבר ל"בנקאות החדשה" המבוססת על הדיגיטל ומגמות חברתיות וצרכניות.

מתוך מכלול הסיכונים על המערכת הבנקאית, נציין את הסיכון המאקרו כלכלי, ואת הסיכון התפעולי (ובכלל זה סיכון הסייבר והטכנולוגיה) כאיומים משמעותיים.

להלן מוקדי סיכון מרכזיים שצפויים להשפיע על סיכונים הבנק בשנה הקרובה:

סיכון מאקרו-כלכלי

סיכון מאקרו-כלכלי הינו סיכון להכנסות ולהון הקבוצה הנובע מתנאים מאקרו כלכליים לרבות סביבת ריבית נמוכה, יחסי הכח הפוליטיים בעולם והשפעתם על הסחר הבינלאומי, גם לאור תוצאות הבחירות בארה"ב, ההתפתחויות בסין ובשווקים המתעוררים, חשש ליציבות גוש האירו ואי היציבות הגיאופוליטית במוקדי סכסוך בעולם בין השאר לאור התגברות איומי הטרור.

הבנק בוחן את יכולתו לעמוד בהתפתחויות שליליות בסביבה המאקרו כלכלית באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים. כמו כן, הבנק מבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות בשוק על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, כאשר נדרש.

התגברות דרישות הרגולציה

להתגברות דרישות הרגולציה בארץ ובעולם השפעה על המודל העסקי, על הרווחיות ועל דרישות הלימות ההון של הקבוצה. לא חלו שינויים מהותיים בסיכון הרגולציה מתחילת השנה. הבנק ממשיך לעקוב אחר ההתפתחויות ולהיערך בהתאם.

סיכונים אבטחת מידע וסייבר, וסיכונים טכנולוגיים

לא נרשמו שינויים מהותיים בסביבת סיכון זו מתחילת השנה.

סיכון ה-Conduct

הסיכון שהתנהלות מול הלקוחות אשר אינה הוגנת, שקופה ומתאמת לצרכי תוביל להפסדים כתוצאה מנזקים משפטיים, קנסות או נזקי מוניטין. הבנק מקפיד על התנהלות שקופה והוגנת במטרה להעניק ללקוחותיו שירותים ומוצרים בעלי ערך. לא חלו שינויים מהותיים בסביבת סיכון זו מתחילת השנה.

חומרת גורמי הסיכון

לא חלו שינויים בחומרת גורמי הסיכון ביחס [לטבלה שפורסמה בדוח השנתי לשנת 2016](#).

סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי, כפי שסוכמו. הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי, בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 311.

האשראי הינו פעילות ליבה מרכזית של הבנק והקבוצה, וסיכון האשראי מנוהל בהתאמה באמצעות שלושת קווי ההגנה. העקרונות המרכזיים בניהול הסיכון ערוכים במסמך "מדיניות האשראי וסיכונים האשראי" הנסקר מידי שנה ומתעדכן בהתאם לצורך באישור הנהלת הבנק.

במסגרת ניהול סיכונים אשראי מנטר הבנק את איכות תיק האשראי, לרבות נאותות כוללת של הפרשה להפסדי אשראי לכיסוי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, ריכוזיות תיק האשראי ופעילות לפי מוצרים עיקריים כגון: אשראי לענף בינוי ונדל"ן, אשראי צרכני, הלוואות לדירור ואשראי ממונף.

במהלך הרבעון הראשון של השנה לא חל שינוי מהותי בפרופיל הסיכון של תיק האשראי.

לפירוט נוסף לגבי התפתחויות שחלו בתיק האשראי ומדדים איכותיים המאפיינים את התיק ניתן לראות בהמשך לפרק זה וכן [בדוח על סיכונים](#).

סיכון אשראי בעייתי

31 במרס 2017			
מאזני	חוץ מאזני	כולל	
במיליוני ש"ח			
1. סיכון אשראי בעייתי:^(א)			
סיכון אשראי פגום	3,449	293	3,742
סיכון אשראי נחות	1,198	93	1,291
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת ^(ב)	2,739	1,240	3,979
סך הכל אשראי בעייתי	7,386	1,626	9,012
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)	935	-	-
2. נכסים שאינם מבצעים:			
חובות פגומים	2,993	-	-
נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו	14	-	-
סך הכל נכסים שאינם מבצעים	3,007	-	-

הערה: סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(א) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ב) לרבות בגין הלוואות לדירור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדירור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

סיכון אשראי בעייתי (המשך)

31 במרס 2016		
מאזני	חוץ מאזני	כולל
במיליוני ש"ח		
1. סיכון אשראי בעייתי:^(א)		
3,676	257	3,933
1,310	183	1,493
2,923	1,244	4,167
סך הכל אשראי בעייתי		
857	-	9,593
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)		
2. נכסים שאינם מבצעים:		
3,218	-	-
12	-	-
סך הכל נכסים שאינם מבצעים		
3,230	-	-

31 בדצמבר 2016		
מאזני	חוץ מאזני	כולל
במיליוני ש"ח		
1. סיכון אשראי בעייתי:^(א)		
3,657	331	3,988
1,271	81	1,352
2,787	1,284	4,071
סך הכל אשראי בעייתי		
1,003	-	9,411
מזה: חובות שאינם פגומים, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)		
2. נכסים שאינם מבצעים:		
3,223	-	-
14	-	-
סך הכל נכסים שאינם מבצעים		
3,237	-	-

הערה: סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני מוצג לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(א) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ב) לרבות בגין הלוואות לדיוור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיוור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

להלן פירוט מדדי סיכון האשראי

31 בדצמבר		31 במרס	
2016	2016	2017	
באחוזים			
1.38	1.37	1.28	
0.38	0.32	0.35	
2.90	2.94	2.74	
(0.05)	(0.05)	0.04	
-	(0.01)	(0.05)	

להלן פירוט מדדי סיכון הפרשה להפסדי אשראי:

31 בדצמבר		31 במרס	
2016	2016	2017	
באחוזים			
1.5	1.5	1.5	
110.2	109.7	115.6	
86.4	88.9	90.9	
(0.1)	(0.4)	(3.5)	

ריכוזיות האשראי

סיכון הריכוזיות מוגדר כחשיפה בודדת או קבוצה של חשיפות בעלות מכנה משותף ופוטנציאל לגרימת הפסדים משמעותיים. ניהול סיכונים הריכוזיות מתבצע בעיקר על ידי קביעת מגבלות ומעקב ובקרה אחרי עמידה בהן. היבט הריכוזיות בא לידי ביטוי גם בתמחור האשראי שמשקף את הסיכון.

פיזור תיק האשראי בין ענפי המשק השונים

תיק האשראי של הבנק מפוצל בין ענפי המשק השונים במטרה לפזר את הסיכון הגלום במצב של ריכוז גבוה בענף אחד. בענפי משק המאופיינים ברמת סיכון נמוכה יחסית, אנו שואפים להגיע לשיעור מימון גבוה מחלקנו במערכת.

מדיניות האשראי של הבנק לגבי מגזרי פעילות שונים ולגבי ענפי משק שונים משתנה מעת לעת בהתאם לסביבה העסקית, למיקוד העסקי של הבנק, לתיאבון הסיכון של הבנק ולהנחיות כלליות וספציפיות של בנק ישראל.

בנוסף למגבלת הפיזור הענפי שהוטלה על ידי בנק ישראל לגבי 20 ענפי המשק הראשיים מגדיר הבנק כחלק ממדיניות הסיכון שלו מגבלות פנימיות לפיזור תיק האשראי על-בסיס ענפי משק ותת הענפים, הן כאחוז מההון הרגולטורי והן כאחוז מסיכון האשראי.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק

31 במרס 2017										
הפסדי אשראי ^(ד)			חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(א)				סיכון אשראי כולל ^(א)			
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מזה: ¹			סך הכל ¹	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ה)	סך הכל	במיליוני ש"ח
			פגום	בעייתי ^(ה)	חובות ^(ב)					
בנין פעילות לווים בישראל										
ציבור-מסחרי										
(58)	4	7	87	166	1,867	2,173	166	2,010	2,176	חקלאות
(1)	-	-	-	9	288	874	9	908	917	כרייה וחציבה
(502)	29	14	431	1,230	14,286	20,829	1,232	19,886	21,118	תעשייה
(356)	11	39	360	1,492	15,951	46,633	1,492	45,223	46,715	בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ו)
(441)	(4)	(7)	726	1,084	24,326	27,073	1,084	26,071	27,155	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
(67)	-	-	263	366	2,968	4,447	366	4,480	4,846	אספקת חשמל ומים
(333)	27	38	250	979	22,974	27,974	997	27,225	28,222	מסחר ^(ה)
(31)	(6)	(4)	71	204	2,751	3,193	204	3,016	3,220	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(44)	6	4	167	251	6,982	7,834	251	7,704	7,955	תחבורה ואחסנה
(70)	-	1	186	196	4,003	5,381	200	5,458	5,658	תקשורת ושרותי מחשב
(220)	(18)	(15)	351	355	11,656	15,199	363	19,979	20,342	שרותים פיננסיים
(143)	10	6	56	158	6,593	9,216	158	9,094	9,252	שרותים עסקיים ואחרים
(54)	2	4	14	57	7,319	8,797	57	8,764	8,821	שרותים ציבוריים וקהילתיים
(2,320)	61	87	2,962	6,547	121,964	179,623	6,579	179,818	186,397	סך הכל מסחרי
(460)	2	(1)	-	698	77,968	79,748	700	79,048	79,748	אנשים פרטיים - הלוואות לדיר
(764)	63	7	123	579	38,797	68,744	579	68,174	68,753	אנשים פרטיים - אחר
(3,544)	126	93	3,085	7,824	238,729	328,115	7,858	327,040	334,898	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
(1)	-	-	-	-	742	820	-	5,444	5,444	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	234	234	-	42,989	42,989	ממשלת ישראל
(3,545)	126	93	3,085	7,824	239,705	329,169	7,858	375,473	383,331	סך הכל פעילות בישראל

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 2,397,705, 903,424, 3,984,964 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ז) כולל הלוואות לדיר, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.

(ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיר, בסך 979 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 במרס 2017										
הפסדי אשראי ^(ד)			חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(א)				סיכון אשראי כולל ^(א)			
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מזה: ¹				סך הכל ¹	דירוג ביצועי ^(ה) אשראי	בעייתי ^(ה)	סך הכל
			פגום	בעייתי ^(ה)	חובות ^(ב)	סך הכל ¹				
במיליוני ש"ח										
<u>בגין פעילות לווים בחו"ל</u>										
<u>ציבור-מסחרי</u>										
			1	1	37	74	1	75	76	חקלאות
(1)	-	-	-	-	4	7	-	15	15	כרייה וחציבה
(45)	-	2	96	279	4,624	7,469	279	8,734	9,013	תעשייה
(178)	4	4	314	603	9,522	13,548	603	13,646	14,249	בינוי ונדל"ן ^(ז)
-	-	-	-	-	22	77	-	159	159	אספקת חשמל ומים
(84)	(1)	9	36	40	4,330	6,176	40	6,290	6,330	מסחר
(9)	-	-	-	4	1,644	1,728	4	1,724	1,728	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(5)	-	-	48	48	83	100	48	80	128	תחבורה ואחסנה
(1)	-	-	-	-	918	1,859	-	2,148	2,148	תקשורת ושרותי מחשב
(46)	-	(6)	93	93	1,256	1,884	93	14,926	15,019	שרותים פיננסיים
(33)	9	-	8	32	5,521	6,450	32	6,662	6,694	שרותים עסקיים ואחרים
(18)	-	-	9	9	427	799	9	793	802	שרותים ציבוריים וקהילתיים
(420)	12	9	605	1,109	28,388	40,171	1,109	55,252	56,361	סך הכל מסחרי
(10)	-	(1)	29	29	493	494	29	465	494	אנשים פרטיים - הלוואות לדירור
(5)	-	-	16	16	562	640	16	624	640	אנשים פרטיים - אחר
(435)	12	8	650	1,154	29,443	41,305	1,154	56,341	57,495	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
-	-	-	-	-	9,753	10,429	-	26,606	26,606	בנקים בחו"ל
-	-	-	-	-	386	668	-	12,944	12,944	ממשלות בחו"ל
(435)	12	8	650	1,154	39,582	52,402	1,154	95,891	97,045	סך הכל פעילות בחו"ל
(3,980)	138	101	3,735	8,978	279,287	381,571	9,012	471,364	480,376	סך הכל

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 33,105,39,582, 7,054, 17,304 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדירור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדירור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לכיצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ז) כולל הלוואות לדירור, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 במרס 2016										
סיכון אשראי כולל ^(א)			חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)				הפסדי אשראי ^(ד)			
במיליוני ש"ח										
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	בעייתי ^(ה)	סך הכל ¹	מזה:			פגום	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי
				חובות ^(ב)	בעייתי ^(ה)	פגום				
בגין פעילות לווים בישראל										
ציבור-מסחרי										
2,112	1,978	134	2,109	1,813	134	50	15	3	(51)	
687	679	8	573	400	8	-	-	-	-	
24,143	22,687	1,456	23,750	15,691	1,458	524	(9)	(23)	(532)	
46,533	44,790	1,743	46,431	16,032	1,743	331	5	-	(353)	
בינוי ונדל"ן - פעילות										
בינוי ונדל"ן										
28,345	26,777	1,568	28,274	25,144	1,569	835	(196)	19	(442)	
5,500	5,082	418	5,160	3,505	418	283	22	-	(62)	
28,237	27,304	933	28,022	22,833	895	230	(2)	1	(294)	
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל										
3,070	2,891	179	3,029	2,681	179	133	(56)	(59)	(30)	
7,327	7,014	313	7,217	6,011	310	264	3	2	(37)	
תקשורת ושרותי מחשב										
6,244	5,990	254	5,916	4,191	250	244	(5)	(3)	(57)	
21,216	21,154	62	15,777	10,635	62	48	(42)	(13)	(274)	
שרותים פיננסיים										
שרותים עסקיים ואחרים										
7,886	7,771	115	7,852	5,456	115	61	15	7	(101)	
שרותים ציבוריים וקהילתיים										
7,936	7,898	38	7,910	6,600	38	12	5	3	(45)	
189,236	182,015	7,221	182,020	120,992	7,179	3,015	(245)	(63)	(2,278)	
סך הכל מסחרי										
אנשים פרטיים - הלוואות לדיר										
82,895	82,148	747	82,895	80,354	747	-	(2)	1	(495)	
אנשים פרטיים - אחר										
66,442	65,971	471	66,433	37,096	471	143	148	52	(749)	
סך הכל ציבור - פעילות בישראל										
338,573	330,134	8,439	331,348	238,442	8,397	3,158	(99)	(10)	(3,522)	
בנקים בישראל										
6,849	6,849	-	2,445	2,354	-	-	(1)	-	(2)	
ממשלת ישראל										
43,914	43,914	-	196	196	-	-	-	-	-	
סך הכל פעילות בישראל										
389,336	380,897	8,439	333,989	240,992	8,397	3,158	(100)	(10)	(3,524)	

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 2,40,990, 42,972, 1,621, 5,570, 98,182 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות כפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדיר, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.
- (ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיר, בסך 1,032 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 במרס 2016										
הפסדי אשראי ^(ד)			חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(א)				סיכון אשראי כולל ^(א)			
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מזה: ¹				סך הכל ¹	בעייתיות ^(ה)	דירוג ביצועי אשראי ^(ג)	סך הכל
			פגום	בעייתיות ^(ה)	חובות ^(ב)	סך הכל ¹				
במיליוני ש"ח										
<u>בגין פעילות לווים בחו"ל</u>										
<u>ציבור-מסחרי</u>										
(2)	-	(1)	1	1	53	61	1	60	61	חקלאות
-	-	-	-	-	28	36	-	37	37	כרייה וחציבה
(53)	10	(26)	59	227	4,697	7,076	227	8,269	8,496	תעשייה
(215)	(3)	(8)	378	543	9,117	11,951	543	11,793	12,336	בינוי ונדל"ן ^(ז)
-	-	-	-	-	47	78	-	312	312	אספקת חשמל ומים
(87)	1	7	68	68	4,846	7,322	68	7,369	7,437	מסחר
(10)	-	-	21	28	1,392	1,476	28	1,448	1,476	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
(16)	19	6	64	64	197	222	64	175	239	תחבורה ואחסנה
(1)	-	-	-	-	791	2,023	-	2,334	2,334	תקשורת ושרותי מחשב
(46)	(1)	(6)	89	89	1,618	2,478	89	17,258	17,347	שרותים פיננסיים
(19)	-	5	2	49	4,252	5,083	49	5,122	5,171	שרותים עסקיים ואחרים
(18)	-	-	-	7	355	465	7	470	477	שרותים ציבוריים וקהילתיים
(467)	26	(23)	682	1,076	27,393	38,271	1,076	54,647	55,723	סך הכל מסחרי
(15)	1	-	45	48	1,126	1,131	49	1,081	1,130	אנשים פרטיים - הלואות לדיר
(6)	-	-	28	29	711	865	29	847	876	אנשים פרטיים - אחר
(488)	27	(23)	755	1,153	29,230	40,267	1,154	56,575	57,729	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
-	-	-	-	-	8,969	10,609	-	23,318	23,318	בנקים בחו"ל
-	-	-	-	-	216	460	-	15,052	15,052	ממשלות בחו"ל
(488)	27	(23)	755	1,153	38,415	51,336	1,154	94,945	96,099	סך הכל פעילות בחו"ל
(4,012)	17	(123)	3,913	9,550	279,407	385,325	9,593	475,842	485,435	סך הכל

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 33,144,38,414, -7,556,16,986 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי מאזני וחוף מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלואות לדיר שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלואות לדיר שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות כפיגור של 90 ימים או יותר.

(ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לכיצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ז) כולל הלואות לדיר, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בלתי כבירה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2016									
הפסדי אשראי ^(ד)			חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(א)				סיכון אשראי כולל ^(א)		
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מזה: ¹			סך הכל ¹	בעייתיות ^(ה)	דירוג ביצועי אשראי ^(ו)	סך הכל
			פגום	בעייתיות ^(ה)	חובות ^(ב)				
בגין פעילות לווים בישראל									
ציבור-מסחרי									
(54)	7	23	93	192	1,863	2,165	193	1,975	2,168
-	-	-	-	9	290	703	9	717	726
(526)	(203)	(189)	460	1,281	13,941	20,531	1,278	19,559	20,837
(328)	17	(7)	380	1,556	15,576	45,588	1,556	44,106	45,662 ^(ז)
(433)	(79)	(303)	751	1,127	23,878	26,373	1,127	25,313	26,440
(68)	4	23	269	366	3,060	4,569	366	4,483	4,849
(321)	13	33	252	1,033	22,685	27,842	1,051	26,960	28,011 ^(ח)
(28)	(76)	(74)	94	223	2,307	2,566	223	2,364	2,587
(44)	(57)	(52)	169	254	6,789	7,739	259	7,613	7,872
(69)	(2)	(15)	197	208	4,067	5,445	212	5,495	5,707
(222)	(23)	(82)	476	482	10,854	14,605	483	19,037	19,520
(147)	37	95	50	146	6,264	8,876	146	8,762	8,908
(52)	(5)	5	13	55	7,148	8,500	55	8,469	8,524
(2,292)	(367)	(543)	3,204	6,932	118,722	175,502	6,958	174,853	181,811
סך הכל מסחרי									
(462)	25	(10)	-	719	78,645	80,570	720	79,850	80,570
(820)	291	458	108	656	38,141	67,683	656	67,035	67,691
סך הכל ציבור - פעילות בישראל									
(3,574)	(51)	(95)	3,312	8,307	235,508	323,755	8,334	321,738	330,072
בנקים בישראל									
(1)	-	(2)	-	-	1,742	1,801	-	6,233	6,233
ממשלת ישראל									
-	-	-	-	-	206	206	-	41,992	41,992
סך הכל פעילות בישראל									
(3,575)	(51)	(97)	3,312	8,307	237,456	325,762	8,334	369,963	378,297

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 237,456, 95,200, 3,298, 1,284, 41,059 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדויר שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדויר שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות כפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע למדיניות הבנק.
- (ז) כולל הלוואות לדויר, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בהליכי בניה.
- (ח) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדויר, בסך 909 מיליון ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2016										
סיכון אשראי כולל ^(א)										
חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)										
הפסדי אשראי ^(ד)										
מזה: ¹										
סך הכל	דירוג ביצועי אשראי ^(ה)	בעייתיות ^(ה)	סך הכל ¹	חובות ^(ב)	בעייתיות ^(ה)	פגום	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת הפרשה להפסדי אשראי	סך הכל
במיליוני ש"ח										
<u>בגין פעילות לווים בחו"ל</u>										
<u>ציבור-מסחרי</u>										
חקלאות	85	84	1	83	58	1	(1)	-	(1)	(1)
כרייה וחציבה	12	12	-	11	5	-	-	-	-	-
תעשייה	8,630	8,427	203	7,229	4,613	205	45	18	(18)	(45)
בינוי ונדל"ן ^(ו)	13,722	13,193	529	13,342	9,540	529	326	2	(34)	(189)
אספקת חשמל ומים	169	169	-	80	45	-	-	-	-	-
מסחר	7,015	6,969	46	6,888	4,659	46	39	2	16	(89)
בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	1,995	1,991	4	1,978	1,705	4	-	-	(1)	(9)
תחבורה ואחסנה	131	79	52	115	101	52	43	33	13	(5)
תקשורת ושרותי מחשב	2,011	2,011	-	1,810	898	-	-	-	-	(1)
שרותים פיננסיים	16,305	16,201	104	1,972	1,465	104	104	(3)	(7)	(53)
שרותים עסקיים ואחרים	6,402	6,357	45	6,330	5,488	45	18	-	8	(24)
שרותים ציבוריים וקהילתיים	831	789	42	824	463	42	42	(4)	(4)	(19)
סך הכל מסחרי	57,308	56,282	1,026	40,662	29,040	1,026	618	48	(28)	(435)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיר	494	448	46	494	486	46	46	6	1	(11)
אנשים פרטיים - אחר	486	481	5	486	416	5	5	-	(1)	(5)
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	58,288	57,211	1,077	41,642	29,942	1,077	669	54	(28)	(451)
בנקים בחו"ל	23,561	23,561	-	10,385	9,654	-	-	-	-	-
ממשלות בחו"ל	15,220	15,220	-	833	436	-	-	-	-	-
סך הכל פעילות בחו"ל	97,069	95,992	1,077	52,860	40,032	1,077	1,079	54	(28)	(451)
סך הכל	475,366	465,955	9,411	378,622	277,488	9,386	3,981	3	(125)	(4,026)

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 34,200,40,032, -7,361,15,476 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ה) סיכון אשראי מאזני וחוף מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות כפיגור של 90 ימים או יותר.

(ו) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לכיצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ז) כולל הלוואות לדיר, שהועמדו לקבוצות רכישת מסוימות הנמצאות בלתי כבירה.

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום הפעילות שבו לכבנק החשיפה הגדולה ביותר מבין ענפי המשק העסקיים. בדומה ליתר ענפי המשק, מוגדרים במדיניות האשראי מתודולוגיות ופרמטרים למימון עסקאות בכל אחד מענפי המשנה של תחום הנדל"ן.

המעקב אחר תיק האשראי בתחום הנדל"ן מבוצע באופן הדוק, בנוסף לבחינת העמידה במגבלות הפנימיות והרגולטורית (ראה להלן), נבחנות המגמות והתפתחות הסיכון ובכלל זה המאפיינים המאקרו-כלכליים של המשק, הענף וענפי המשנה לרבות התפלגות הדירוגים הפנימיים, החלוקה בין קווי העסקים השונים, פרמטרים מרכזיים, הערכה צופת פני עתיד לגבי רמת הסיכון הצפויה, ועוד.

בנוסף למגבלה הרגולטורית ובמטרה לנהל באופן אפקטיבי את התמהיל הפנימי של סיכון האשראי, מקפיד הבנק על פיזור בין איזורים גיאוגרפיים שבהם מוקמים הפרויקטים בהתאם לביקושים, ובין ענפי המשנה השונים.

להלן התפלגות האשראי לכינוי ונדל"ן בבנק, לפי היקף האשראי ללווה בודד:

2016 בדצמבר 31	31 במרס 2017	היקף האשראי ללווה בודד באלפי ש"ח	
יתרת אשראי		ט"ו	-מ
במיליוני ש"ח			
11	11	10	-
23	23	20	10
64	68	40	20
192	199	80	40
404	428	150	80
818	834	300	150
1,762	1,708	600	300
3,141	3,069	1200	600
2,332	2,405	2,000	1,200
3,468	3,445	4,000	2,000
4,432	4,444	8,000	4,000
6,547	6,399	20,000	8,000
5,826	6,025	40,000	20,000
21,264	22,518	200,000	40,000
10,501	9,734	400,000	200,000
11,995	12,603	800,000	400,000
2,787	4,035	1,200,000	800,000

קבוצות לווים

מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים

1. ליום 31 במרס 2017 אין לקבוצה חשיפת אשראי לקבוצת לווים אשר חבותם עולה על 15% מהון הבנק (כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 313).
2. ליום 31 במרס 2017 אין לקבוצה חשיפת אשראי ללווים גדולים, קבוצות לווים וקבוצות לווים בנקאיות שחבותם עולה על שיעור של 10% מהון הבנק. המגבלה הרגולטורית הינה בשיעור 120% מהון הבנק.

פיזור גיאוגרפי

מיפוי נתוני החשיפה של פעילות הלווים למדינות/אזורים:

הפיזור הגיאוגרפי בתיק האשראי נועד לצמצם סיכון להידרדרות כלכלית/פוליטית/ביטחונית במדינות שהלווה חשוף אליהן, העלולה להביא לפגיעה במצבו הפיננסי וביכולתו לעמוד בהתחייבויותיו.

במסגרת המידע המשמש לקביעת דירוג הסיכון הפנימי של לווים עסקיים, נלקחים בחשבון היבטים המתייחסים לחשיפה הגיאוגרפית, ובפרט מיקומם של מקורות התזרים ו/או הנכסים הפיזיים המשמשים את הלווה בפעילותו השוטפת.

נכון להיום, אין בתיק האשראי של הבנק ריכוזיות מהותית בחשיפה של הלווים העסקיים למדינה זרה כלשהי.

נתונים אלה מאפשרים לבנק לערוך בחינה בראייה כוללת של חשיפת הלווים למדינות השונות, לצורך מעקב וניהול הסיכונים. בהתאם להוראת המפקח על הבנקים חשיפה למדינות זרות מוצגת על בסיס סיכון סופי.

החשיפות לפי מדינות מתחלקות כדלהלן: בארה"ב 45%, אירופה (גרמניה, צרפת, איטליה, ספרד ומדינות בנלוקס) 20%, בריטניה 18%, ומדינות אחרות 17%.

חשיפה למדינות זרות

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם:

31 במרס 2017						
חשיפה מאזנית ^(א)						
חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			חשיפה מאזנית מעבר לגבול			
חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים	למשלות ^(ב)	במיליוני ש"ח
						המדינה
11,304	13,526	24,830	9,256	2,403	5,287	ארצות הברית
4,387	1,452	5,839	3,422	2,833	182	בריטניה
-	-	-	315	1,286	2,135	צרפת
44	19	63	701	1,421	-	שוויץ
-	-	-	327	3,075	397	גרמניה
508	541	1,049	6,002	5,271	3,805	אחרות
16,243	15,538	31,781	20,023	16,289	11,806	סך כל החשיפה למדינות זרות
498	536	1,034	1,017	1,131	203	סך כל החשיפה למדינות LDC
-	-	-	329	7	346	סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ג)

31 במרס 2017						
חשיפה מאזנית ^(א)				חשיפה מאזנית ^(א)		
חשיפה מאזנית מעבר לגבול				חשיפה מאזנית מעבר לגבול		
תקופת פרעון		מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך החשיפה החוץ מאזנית	מזה: יתרת חובות פגומים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	סך כל החשיפה המאזנית
מעל שנה	עד שנה	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך החשיפה החוץ מאזנית	מזה: יתרת חובות פגומים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	סך כל החשיפה המאזנית
						המדינה
12,664	4,282	-	7,126	369	873	28,250
4,159	2,278	-	3,730	191	191	10,824
1,144	2,592	-	1,069	6	6	3,736
681	1,441	-	269	-	-	2,166
2,233	1,566	-	143	-	-	3,799
7,808	7,270	-	2,700	112	114	15,586
28,689	19,429	-	15,037	678	1,184	64,361
1,909	442	-	1,754	96	98	2,849
124	558	-	197	-	-	682

[ראה הערות בעמוד 47.](#)

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם (המשך):

31 במרס 2016					
חשיפה מאזנית ^(א)					
חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			חשיפה מאזנית מעבר לגבול		
חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים ^(ג)	למשלות ^(ג)
במיליוני ש"ח					
המדינה					
11,017	10,986	22,003	8,698	3,532	13,181
ארצות הברית					
4,816	1,946	6,762	3,620	3,488	-
בריטניה					
-	-	-	965	549	558
צרפת					
475	86	561	959	463	-
שוויץ					
-	-	-	967	1,490	-
גרמניה					
564	605	1,169	4,879	3,777	397
אחרות					
16,872	13,623	30,495	20,088	13,299	14,136
סך כל החשיפה למדינות זרות					
552	605	1,157	564	916	234
סך כל החשיפה למדינות LDC					
-	-	-	243	14	102
סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ד)					

31 במרס 2016						
חשיפה חוץ מאזנית ^{(א)(ב)}				חשיפה מאזנית ^(א)		
חשיפה מאזנית מעבר לגבול						
תקופת פרעון						
מזל: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי		מזל: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך החשיפה החוץ מאזנית	מזל: יתרת חובות פגומים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	סך כל החשיפה המאזנית
מעל שנה	עד שנה	עד שנה	מאזנית	פגומים	מאזני בעייתי	מאזנית
במיליוני ש"ח						
המדינה						
13,621	11,790	-	6,294	287	681	36,428
ארצות הברית						
4,156	2,952	-	3,621	233	237	11,924
בריטניה						
1,100	972	-	1,097	17	18	2,072
צרפת						
505	917	-	401	-	-	1,897
שוויץ						
1,201	1,256	-	194	-	-	2,457
גרמניה						
4,543	4,510	-	2,467	249	258	9,617
אחרות						
25,126	22,397	-	14,074	786	1,194	64,395
סך כל החשיפה למדינות זרות						
1,326	388	-	1,794	189	199	2,266
סך כל החשיפה למדינות LDC						
196	163	-	247	-	-	359
סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ד)						

[ראה הערות בעמוד 47.](#)

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם (המשך):

31 בדצמבר 2016					
חשיפה מאזנית ^(א)					
חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			חשיפה מאזנית מעבר לגבול		
חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	לאחרים	לבנקים	למשלות ^(ב)
במיליוני ש"ח					
המדינה					
12,968	13,879	26,847	9,193	2,003	10,013
ארצות הברית					
5,271	1,567	6,838	3,656	2,534	252
בריטניה					
-	-	-	304	1,350	810
צרפת					
33	29	62	888	576	-
שוויץ					
-	-	-	354	2,201	-
גרמניה					
531	633	1,164	4,637	5,232	2,726
אחרות					
18,803	16,108	34,911	19,032	13,896	13,801
סך כל החשיפה למדינות זרות					
513	633	1,146	679	1,227	397
סך כל החשיפה למדינות LDC					
-	-	-	328	10	372
סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ג)					

31 בדצמבר 2016						
חשיפה חוץ מאזנית ^{(א)(ב)}				חשיפה מאזנית ^(א)		
חשיפה מאזנית מעבר לגבול				חשיפה מאזנית מעבר לגבול		
תקופת פרעון				תקופת פרעון		
מזל: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזל: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזל: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזל: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזל: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזל: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	מזל: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי
עד שנה	עד שנה	עד שנה	עד שנה	עד שנה	עד שנה	עד שנה
במיליוני ש"ח						
המדינה						
16,011	5,198	-	7,180	297	703	34,177
ארצות הברית						
3,941	2,501	-	3,609	229	230	11,713
בריטניה						
1,030	1,434	-	1,214	6	6	2,464
צרפת						
738	726	-	358	-	-	1,497
שוויץ						
749	1,806	-	81	-	-	2,555
גרמניה						
7,400	5,195	-	2,779	165	172	13,126
אחרות						
29,869	16,860	-	15,221	697	1,111	65,532
סך כל החשיפה למדינות זרות						
1,906	397	-	1,878	119	127	2,816
סך כל החשיפה למדינות LDC						
199	511	-	174	-	-	710
סך כל החשיפה למדינות ה-GIIPS ^(ג)						

[ראה הערות בעמוד 47.](#)

- (א) סיכון אשראי מאזני וחוזי מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים ולפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
- (ב) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוזי מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, לפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
- (ג) כולל ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.
- (ד) החשיפה למדינות ה-GIIPS כוללת את המדינות: פורטוגל, אירלנד, איטליה, יוון וספרד.

הערות:

- שורת "סך הכל חשיפה למדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים".
- חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה. חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד גובה החשיפה).

חלק ב' - ליום 31 במרס 2017 ולתקופות השוואה אין חשיפה מאזנית מצרפית למדינות זרות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך.

חלק ג' - סכום החשיפה למדינות זרות עם בעיות נזילות כפי שהוגדר על ידי בנק ישראל (מדינה אשר מקבלת סיוע כספי מ-IMF או שהתחייבויותיה מדורגות בדירוג אשראי CCC או נמוך יותר) מסתכם בסך 763 מיליון ש"ח ומתייחס ל-11 מדינות (ב-31 במרס 2016 מסתכם בסך 555 מיליון ש"ח והתייחס ל-10 מדינות וב-31 בדצמבר 2016 מסתכם בסך 656 מיליון ש"ח והתייחס ל-11 מדינות).

להלן החשיפה למדינות לפי דרוג האשראי של המדינות כפי הדירוג של הבנק העולמי, ליום 31 במרס 2017 במיליוני ש"ח:

חשיפה מאזנית	חשיפה חוץ מאזנית	סך הכל חשיפה	אחוז החשיפה מסך הכל	מזה סיכון אשראי מסחרי בעייתי
61,512	13,283	74,795	94.2	1,086
2,587	1,440	4,027	5.1	94
262	313	575	0.7	4
-	1	1	0.0	-
64,361	15,037	79,398	100.0	1,184

הגדרת המדינות הינה בהתאם להכנסה הלאומית לנפש כדלהלן:

- הכנסה גבוהה - מעל 12,476 דולר לנפש.
- הכנסה בינונית-גבוהה - מ-4,036 דולר עד 12,475 דולר לנפש.
- הכנסה בינונית-נמוכה - מ-1,026 דולר עד 4,035 דולר לנפש.
- הכנסה נמוכה - עד 1,025 דולר לנפש.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים מתייחסת לבנקים מסחריים, לחברות החזקה בנקאיות, בנקים להשקעות, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.

החשיפה כוללת בעיקר פיקדונות בבנקים הזרים לתקופות קצרות עד שבוע ואגרות חוב בדרך כלל לתקופה של עד 5 שנים. הבנק מנהל מעקב הדוק אחר מצבם של בנקים בעולם ומנתח באופן תדיר את איתנותם הפיננסית. הבנק מנהל רשימה מצומצמת של בנקים איכותיים שבהם הבנק והשלוחות בחו"ל מבצעים פיקדונות.

להלן חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים^(א):

ליום 31 במרס 2017		
סיכון אשראי מאזני נוכח ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכח ^(ג)	חשיפת אשראי נוכחית
במיליוני ש"ח		
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים^(א)		
17,155	1,740	18,895
2,217	3	2,220
471	239	710
3	14	17
16	1	17
211	-	211
סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים		
-	-	-
סיכון אשראי בעייתי		

ליום 31 בדצמבר 2016		
סיכון אשראי מאזני נוכח ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכח ^(ג)	חשיפת אשראי נוכחית
במיליוני ש"ח		
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים^(א)		
15,338	2,508	17,846
1,985	12	1,997
571	395	966
4	27	31
18	-	18
347	-	347
סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים		
-	-	-
סיכון אשראי בעייתי		

- (א) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, דילרים/ברוקרים, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.
 (ב) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים (שווי הוגן של נגזרים) והשקעות באגרות חוב כולל אגרות חוב של בנקים מסוג Subordinated ב-31 במרס 2017 בשווי של 417 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2016 - 478 מיליון ש"ח.
 (ג) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי (ללא נגזרים חוץ מאזניים).
 (ד) הבנק משתמש בדירוג של סוכנות S&P ו-Moody's ככלד לדירוג המוסדות הפיננסיים הזרים אליהם קיימת חשיפת אשראי.

הערות:

- חשיפות האשראי אינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים (למידע נוסף ראה [ביאור 5](#)).
- חלק מהבנקים קיבלו תמיכות ממשלתיות באופנים שונים. ובכלל זה בהשקעה ישירה בהון הבנק, בערבות ממשלתית לתיקי נכסים מסוימים של הבנקים, בערבויות לגיוס מקורות לבנקים, וכו'.
- למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים) ראה [ביאור 11](#) בדוח הכספי.

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

התפתחויות בסיכונים אשראי

בשנים האחרונות חלה עליה בביקושים לאשראי לדיור בישראל הן למטרת מגורים והן למטרת השקעה.

בעקבות מגמות אלו, ועל מנת לוודא ניהול סיכונים אפקטיבי, מנוטר תיק הלוואות לדיור באופן שוטף, תוך ניתוח המגמות במאפייני ובמוקדי הסיכון בעיקר במאפיינים הבאים: שיעורי המימון, יכולת החזר חודשי, דירוגי אשראי בהתאם למודל הסטטיסטי הפנימי של הבנק.

הבנק מקפיד על מדיניות חיתום מאוזנת הלוואות בחשבון את יכולת החזר של הלווה, שיעור המימון, בסיס ההצמדה והרבית, ועוד. זאת, תוך עמידה בכל דרישות הפיקוח על הבנקים.

במסגרת העמדת הלוואות לדיור, מועמדות גם הלוואות פרטניות למשתתפים בקבוצת רכישה. מימון במסגרת קבוצת רכישה נותן מענה לביקושי שוק של התארגנויות פרטיות, עמותות, בעלי קרקע היסטוריים וכיו"ב. מהיבט הסיכון, המימון ניתן לאוכלוסיות שונות, בפיקוח גיאוגרפי, ולאחר שכל לווה עובר בדיקת יכולת סילוק הלוואה.

להלן נתונים על ביצועי הלוואות חדשות שניתנו והלוואות שמוחזרו לרכישת דירת מגורים ובמשכון דירת מגורים בישראל:

לרבעון ראשון		שיעור השינוי	
2017	2016	ב-2017	ב-2016
במיליוני ש"ח		ב-2017	
מכספי הבנק	1,850	2,703	(31.6)
מכספי האוצר:			
הלוואות מוכוונות	3	3	-
הלוואות עומדות	2	2	-
סך כל הלוואות חדשות	1,855	2,708	(31.5)
הלוואות שמוחזרו	237	654	(63.8)
סך כל ביצועים	2,092	3,362	(37.8)

גילוי על הלוואות לדיור

להלן הנתונים בנוגע למאפייני הסיכון של הלוואות לדיור ההתפתחויות בסיכונים אשראי ואופן ניהולם, לרבות התייחסות לצעדים שננקטו על ידי הבנק לצורך התמודדות עם מאפייני סיכון אלה.

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו בישראל:

שנת	יתרת	שיעור
בדצמבר	תיק האשראי	גידול
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	ב-2017
31 בדצמבר 2015	80,105	9.1
31 בדצמבר 2016	78,183	(2.4)
31 במרס 2017	77,510	(0.9)

ברבעון הראשון של שנת 2017 המשיכה מגמת הקיטון בהיקף האשראי לדיור הנובעת מקיטון בכמות הלוואות המועמדות ומשיתוף בהעמדות אשראי עם גוף מוסדי.

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו לפי בסיס הצמדה בישראל:

לא	שיעור	שיעור	שיעור	שיעור	לא		
צמוד	מתיק	מתיק	מתיק	מתיק	צמוד		
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח		
31 בדצמבר 2015	44,138	55.1	34,511	43.1	1,456	1.8	80,105
31 בדצמבר 2016	44,954	57.5	31,986	40.9	1,243	1.6	78,183
31 במרס 2017	44,824	57.8	31,539	40.7	1,147	1.5	77,510

התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור נטו, בריבית משתנה וקבועה בישראל:

סך תיק האשראי	משתנה			קבועה		
	מט"ח	צמוד	לא צמוד	צמוד	לא צמוד	
	במיליוני ש"ח					
80,105	1,456	22,034	31,076	12,477	13,062	31 בדצמבר 2015
78,183	1,243	20,194	30,776	11,792	14,178	31 בדצמבר 2016
77,510	1,147	19,956	30,546	11,583	14,278	31 במרס 2017

התפתחות האשראי החדש לדיור על פי מסלולי ריבית בישראל:

להלן התפתחות ביצועי האשראי החדש על פי מסלולי ריבית משתנה וקבועה (הלוואה בריבית משתנה הינה הלוואה שהריבית שהיא נושאת עשויה להשתנות לאורך תקופת חיי ההלוואה):

2015		2016			2017	
ממוצע שנתי	רבועון ראשון	רבועון שני	רבועון שלישי	רבועון רביעי	רבועון ראשון	
שיעור מביצוע						
באחוזים						
18.6	19.4	18.9	17.6	18.3	16.7	קבועה - צמודה
13.3	13.9	12.1	13.4	14.2	16.2	משתנה כל 5 שנים ומעלה - צמודה
1.2	1.2	0.6	0.3	0.3	0.2	משתנה עד 5 שנים - צמודה
32.1	29.0	32.1	29.7	29.4	27.5	קבועה - לא צמודה
6.0	6.8	7.7	8.1	8.3	7.3	משתנה כל 5 שנים ומעלה - לא צמודה
28.3	29.4	28.3	30.5	29.0	31.5	משתנה עד 5 שנים - לא צמודה
0.5	0.3	0.3	0.4	0.5	0.6	משתנה - מט"ח

שיעור האשראי החדש שהעמיד הבנק בהלוואות לדיור בריבית משתנה במהלך רבעון ראשון של 2017 עמד על 55.8% לעומת 51.2% בשנת 2016. הנתונים מתייחסים לכל מסלולי הריבית המשתנה ומגזרי ההצמדה השונים לרבות הלוואות בהן הריבית משתנה מדי תקופה של חמש שנים ומעלה. בנטרול הלוואות בהן שיעור הריבית המשתנה, משתנה מדי תקופה של 5 שנים ומעלה, אשר הוראת המפקח מחריגה אותה מהגדרת הלוואות בריבית משתנה, שיעור האשראי לדיור בריבית משתנה שהועמד במהלך הרבעון הראשון של 2017 הינו 32.3% לעומת 30.2% ככל שנת 2016.

להלן יתרת תיק ההלוואות לדיור והיתרות בפיגור מעל 90 יום פיגור בישראל:

יתרת חוב רשומה	שיעור		
	סכום בפיגור	הסכום בפיגור	
	ב- %		
80,602	768	1.0	31 בדצמבר 2015
78,645	749	1.0	31 בדצמבר 2016
77,969	728	0.9	31 במרס 2017

ההפרשה להפסדי אשראי ליום 31 במרס 2017, הכוללת את ההפרשה הקבוצתית על הלוואות לדיור (להלן: "ההפרשה הכוללת") הינה 459 מיליון ש"ח המהווה 0.60% מיתרת האשראי לדיור, בדומה ליתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2016.

נתונים המתייחסים לאשראי חדש לדיור בישראל:

במהלך הרבעון הראשון של 2017 הועמדו הלוואות חדשות לדיור בסך של כ-1.9 מיליארד ש"ח מכספי הבנק. במהלך שנת 2016 הועמדו הלוואות חדשות לדיור בסך של כ-9.8 מיליארד ש"ח מכספי הבנק.

ההלוואה הממוצעת שהועמדה מכספי בנק ברבעון הראשון של שנת 2017 הייתה 525 אלפי ש"ח זאת לעומת 555 אלפי ש"ח בשנת 2016 ו-623 אלפי ש"ח בשנת 2015.

התפתחות שיעור מימון, באשראי חדש, מעל 60% בישראל:

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60% (שיעור מימון הינו היחס בין שיעור האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד, בעת העמדת מסגרת האשראי):

2015		2016			2017	
ממוצע ממוצע שנתי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	
						שיעור מימון
						באחוזים
18.8	15.5	16.3	18.4	15.6	15.7	מעל 60 ועד 70 כולל
16.7	13.5	12.7	17.8	14.7	14.3	מעל 70 ועד 80 כולל
1.1	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	מעל 80

התפתחות שיעור מימון, יתרת תיק האשראי בישראל:

שיעור המימון הממוצע של יתרת תיק האשראי ליום 31 במרס 2017 עומד על 46.6% לעומת 47.1% בשנת 2016.

התפתחות באשראי חדש, בו יחס ההחזר נמוך מ-2.5 בישראל:

שיעור הלוואות שהועמדו ברבעון הראשון של 2017 בהן יחס ההחזר נמוך מ-2.5 במועד אישור האשראי, עמד על 1.4% מסך העמדות האשראי החדשות לעומת 1.8% בשנת 2016.

חישוב זה תואם את הנחיות בנק ישראל לצורך הדווח על פי הוראה 876.

התפתחות באשראי חדש, בו מועדי הפירעון ארוכים מ-25 שנה בישראל:

שיעור האשראי החדש של הלוואות לדיור ברבעון ראשון של 2017, בהן מועדי הפירעון על פי חוזי הלוואה ארוכים מ-25 שנה, עמד בממוצע על כ-34.4% מסך האשראי החדש שהועמד, לעומת שיעור ממוצע של כ-35.9% במהלך שנת 2016 ושל כ-30.0% בשנת 2015.

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור)

היקף האשראי לאנשים פרטיים (להלן: "אשראי פרטי") כמו גם תמהיל האשראי נגזרים מפעילות משקי הבית בישראל. האינדיקטור המרכזי המשקף את רמת פעילות משקי הבית הינו היקף הצריכה הפרטית, אשר נמצא בשנים האחרונות במגמת התרחבות משמעותית.

האשראי הפרטי, אשר יכולת ההחזר שלו מבוססת בעיקרה על כושר ההשתכרות של משק הבית, מאופיין בפיזור רחב מאוד של לווים, במגוון של מוצרי אשראי (הלוואות לסוגיהן, עו"ש, כרטיסי אשראי) ובהיקף נמוך (בממוצע) של אשראי ללקוח בודד. על מנת לוודא ניהול סיכונים אפקטיבי, הבנק פועל תחת מגבלות ניהוליות פנימיות הדוקות בעיקר במאפיינים הבאים: שיעורי המימון, יכולת החזר חודשי, דירוגי אשראי בהתאם למודל הסטטיסטי הפנימי של הבנק.

פעילות הלקוחות הפרטיים מרוכזת בחטיבה הבנקאית באמצעות סניפים פזורים ברחבי הארץ ובאמצעות ערוצים ישירים, מעניקה שירות מגוון, המותאם לפלחי הלקוחות השונים.

במטרה להתמודד עם הגידול בהיקפי האשראי הפרטי ועם מוטת השליטה הרחבה הנדרשת לניהולו, וכן במטרה ליישם ממשל תאגידי נאות, הורחבו חוזקו מספר פונקציות, הן בקו הראשון בחטיבה הבנקאית, והן בחטיבה לניהול סיכונים המהווה קו הגנה שני.

מדיניות האשראי הפרטי, אותה מגבשת החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף החטיבה הבנקאית, מהווה נדבך חשוב בהתוויית תיאכון הסיכון ובהכוונת הניהול השוטף של פעילות זאת.

לאור החלטות הנהלת הבנק והדירקטוריון שלא להגדיל את תיאכון הסיכון בסגמנט זה, נמשך הניטור ההדוק והמוגבר אחר ההתפתחויות בתיק.

להלן התפתחות יתרות סיכון האשראי הפרטי בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור):

יתרת סיכון אשראי		
במיליוני ש"ח		
46,461		דצמבר 2015
49,987		דצמבר 2016
50,210		מרס 2017

להלן התפלגות סיכון האשראי הפרטי בבנק לפי גודל האשראי ללווה בודד:

2016 בדצמבר 31		31 במרס 2017		גודל סיכון האשראי בש"ח	
שיעור מהתיק	מיליוני ש"ח	שיעור מהתיק	מיליוני ש"ח	עד	מ-
10.13%	5,062	10.00%	5,039	25,000	-
14.98%	7,489	14.80%	7,430	50,000	25,000
14.05%	7,023	13.86%	6,960	75,000	50,000
12.45%	6,221	12.31%	6,183	100,000	75,000
17.64%	8,817	17.61%	8,842	150,000	100,000
10.70%	5,356	10.85%	5,426	200,000	150,000
10.85%	5,423	10.93%	5,487	300,000	200,000
9.20%	4,596	9.64%	4,843		מעל 300,000

להלן התפלגות סיכון האשראי הפרטי בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור):

31 בדצמבר 2016		31 במרס 2017		
יתרת סיכון אשראי	ב-%	יתרת סיכון אשראי	ב-%	
מסיכון האשראי הכולל		מסיכון האשראי הכולל		
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
14.8	7,394	14.4	7,241	יתרות עובר ושב ויתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
5.2	2,585	5.2	2,602	הלוואות לרכישת רכב (ששועבד)
43.5	21,775	44.0	22,072	הלוואות אחרות
63.5	31,754	63.6	31,915	סך הכל סיכון אשראי מאזני
14.0	6,992	14.1	7,074	מסגרת עו"ש לא מנוצלת
21.8	10,905	21.5	10,835	מסגרת כרטיסי אשראי לא מנוצלת
0.7	335	0.8	386	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר
36.5	18,232	36.4	18,295	סך הכל סיכון אשראי חוץ מאזני
100.0	49,986	100.0	50,210	סך הכל סיכון אשראי כולל

התפלגות החובות וסיכון אשראי בעייתי מסך החובות לאנשים פרטיים בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור):

31 בדצמבר		31 במרס		
2015	2016	2015	2017	
במיליוני ש"ח				
28,166	31,369	28,166	31,606	אשראי לא בעייתי
161	294	161	207	אשראי בעייתי לא פגום
44	91	44	102	אשראי בעייתי פגום
28,371	31,754	28,371	31,915	סך הכל סיכון אשראי מאזני
0.7%	1.2%	0.7%	1.0%	שיעור סיכון אשראי בעייתי מסך החובות לאנשים פרטיים

למידע נוסף ובכלל זה הנוגע לחובות בעייתיים והוצאות בגין הפסדי אשראי ראה [ביאור 6](#) וביאור 13 ובפרק החשיפה לסיכונים סעיף [סיכון האשראי](#) [הכולל לציבור לפי ענפי משק](#).

חשיפת הבנק למימון ממונף

בהוראת ניהול בנקאי תקין 311 נקבע כי מדיניות אשראי של בנק תתייחס בין היתר למימון ממונף. הבנק פועל על פי עקרונות ייחודיים במדיניות האשראי לסגמנט זה, ובכלל זה בהיבט של פרמטרים פיננסיים, סמכויות אשראי, ועוד.

ב-1 בינואר 2016 נכנס לתוקף עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין 323 (מגבלות על מימון עסקאות הוניות) וכן הוראת ניהול בנקאי תקין חדשה 327 (ניהול הלוואות ממונפות). הבנק עומד בדרישות הוראות חדשות אלה.

מימון ממונף מוגדר על ידי הבנק בהלימה ובהרחבה להוראות העדכניות.

עם זאת, נציין כי היקף האשראי הממונף בבנק נמצא מזה שנים במגמת קיטון.

להלן יתרות האשראי המצרפיות ללווים ממונפים, אשר לכל אחד מהם יתרת האשראי בסכום של 0.5% מהון רובד 1 ומעלה נכון למועד הדיווח, בחלוקה לפי ענפי משק:

	31 בדצמבר		31 במרס	
	2015	2016	2017	
	במיליוני ש"ח			
ענף משק				
אספקת חשמל	258	601	808	
כרייה וחציבה	394	377	384	
מסחר	499	541	737	
נדל"ן	1,619	434	-	
שירותים פיננסיים	621	596	517	
תחבורה ואחסנה	705	434	424	
תעשייה	466	877	876	
סך הכל	4,562	3,860	3,746	

סיכון שוק

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד בפוזיציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע משינוי בשווי הוגן של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי שוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, תנודתיות בשיעורי ריבית, שערי חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות ומדדים כלכליים נוספים). החשיפה לסיכון שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

הבנק מיישם את הוראות המפקח על הבנקים בנושא ניהול סיכונים השוק והנזילות של הקבוצה, במסגרתן נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכללים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום מממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

מדיניות ניהול סיכונים השוק

מדיניות ניהול סיכונים השוק מהווה ביטוי לאסטרטגיית סיכון השוק של הקבוצה. זאת לצד הנהלים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיתוח ובקרה אחר סיכונים השוק. המדיניות נועדה מחד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים תוך הערכת הסיכונים והסיכונים שיכולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים וזאת בהשוואה לרווח הצפוי מהם, ומאידך, נועדה להפחית את רמת הסיכון הנובעת מהפעילות השוטפת של הבנק, ובכלל זה לשמור על רמת נזילות גבוהה.

המדיניות מהווה כלי חשוב להגדרת תאבון הסיכון של הבנק בתחום הנוסטרו, חדרי העסקות וחשיפות השוק בכלל קבוצת לאומי. המדיניות מגדירה את הממשל התאגידי, חלוקת האחריות הארגונית ומנגנוני האסקלציה.

החשיפות לסיכונים שוק מנוהלות באופן שוטף ברמת הקבוצה. חברות הבת בחו"ל קובעות מדיניות לניהול סיכונים שוק בהלימה עם המדיניות הקבוצתית ומסגרות הסיכון שאושרו בה. המידע על מצב החשיפות בפועל בהתאם למסגרות שנקבעו מתקבל מהחברות בנות ומובא בחשבון בניהול הכולל של החשיפות בקבוצה.

ניהול סיכונים השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים - התיק הבנקאי והתיק למסחר. הגדרת התיק למסחר נגזרה מהוראות באזל והיא כוללת את תיק ניירות הערך הסחיר של הבנק ועסקות נגזרים בפעילות הסחירה. הגדרת התיק הבנקאי כוללת את העסקות אשר אינן כוללות בתיק למסחר.

הבנק מיישם את כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים, כפי שנקבעו על ידי בנק ישראל. ניהול סיכונים השוק בגין המחויבות לעובדים מבוצע בחלקו במסגרת התיק הבנקאי ובחלקו הנוסף מנוהל באופן נפרד ועצמאי כחלק מניהול "נכסי התוכנית", אשר נועדו לשאת תשואה לאורך זמן, במטרה לשרת את ערך ההתחייבות. המחויבות האקטוארית לעובדים בעלת מח"מ ארוך ומושפעת באופן משמעותי משינויים בריבית ההיוון. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבויות האקטואריות לזכויות עובדים נעשה על בסיס תשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח קבוע של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

במהלך הרבעון הראשון 2017 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הארגוני, במדיניות ובממשל התאגידי של ניהול סיכונים השוק.

סיכונים השוק אליהם חשוף הבנק -

א. החשיפה בריבית

סיכון הריבית הינו הסיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי ריבית חסרת סיכון במטבעות השונים, בשל הפערים בין מועדי שינוי הריבית או הפירעון של הנכסים וההתחייבויות בכל אחד ממגזרי הצמדה, כמוקדם מבינהם.

מדיניות החשיפות בריבית הנה להגביל את מידת ההשפעה של שינויים אפשריים בריבית על השחיקה הפוטנציאלית של השווי הכלכלי¹ ושל הרווח המימוני לשנה הקרובה. החשיפה של הרווח לריבית מושפעת גם מהפעילות בעסקות נגזרים ותיק ני"ע למסחר.

סיכון הריבית נמדד ומנוהל בפועל על בסיס הנחות התנהגותיות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות. על פי ניסיון העבר, הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש כהתחייבות לזמן ארוך. כמו כן, קיימות הנחות בהתייחס לפרעונות המוקדמים במשכנתאות. להערכות אלו חשיבות גדולה בניהול סיכונים הריבית, גם בשל הגידול המשמעותי ביתרות בשנים האחרונות.

מדידת החשיפה לשינויים בריבית מבוצעת הן לעליה והן לירידת ריבית בכל מגזר הצמדה. מדידה זו נועדה לבחון את רגישות מבנה הנכסים וההתחייבויות הקיים לשינויי ריבית, ולכן החישוב המבוצע נעשה מבלי לשנות את מבנה הנכסים וההתחייבויות. במידה והריבית תהיה שלילית באופן מובהק המבנה של הנכסים וההתחייבויות ישתנה בהכרח.

¹ השווי הכלכלי של ההון מוגדר כהפרש בין הערך הנוכחי של הנכסים וההתחייבויות. בחישוב הערך הנוכחי מנכים את התזרימים בעקום התשואה חסר סיכון אשראי ואת התזרימים המט"חיים בלייבור.

להלן תמצית החשיפות לשינויים בלתי צפויים בריבית ברמת הקבוצה (לפני מס ובמיליוני ש"ח):*

השינוי הפוטנציאלי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש									
תרחיש במט"ו	ליום 31 במרס 2017			ליום 31 במרס 2016			ליום 31 בדצמבר 2016		
	עליה ב-1%	ירידה ב-1%	שינוי של 0.1%	עליה ב-1%	ירידה ב-1%	שינוי של 0.1%	עליה ב-1%	ירידה ב-1%	שינוי של 0.1%
תיק בנקאי	(220)	6	(12)	(460)	591	(51)	(12)	(227)	10
תיק למסחר	(84)	87	(8)	(56)	45	(6)	37	(45)	4
במט"ח									
תיק בנקאי	(46)	(97)	(3)	45	(90)	5	(42)	(143)	0
תיק למסחר	70	(112)	10	(79)	(18)	(2)	52	(49)	5
השינוי הפוטנציאלי ברווח השנתי									
סך הכל	ליום 31 במרס 2017		ליום 31 במרס 2016			ליום 31 בדצמבר 2016			
	מט"ו	מט"ח	סך הכל	מט"ו	מט"ח	מט"ו	מט"ח	מט"ח	
	357	363	501	523	215				

* חישוב החשיפה לירידת ריבית ב-1% מבוסס על הורדת שיעור הריבית על האשראי והפיקדונות בשיעור זה. מאחר ושיעור הריבית על רב הפיקדונות כיום נמוך מ-1%, ומאחר וקיימת הסתברות נמוכה שהריבית על הפיקדונות תרד מתחת ל-0.1%, יש לראות בחישוב החשיפה המוצג לעיל אמת מידה בהתאם לסטנדרטים המקובלים.

להלן חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית (לפני השפעת המס):

חשיפת ההון לעליה/ירידה מיידית בריבית *					
חשיפה במט"ו			חשיפה במט"ח		
ליום 31 במרס 2017					
לעליה של 1%	לירידה של 1%	שינוי של 0.1%	לעליה של 1%	לירידה של 1%	שינוי של 0.1%
1,317	(1,712)	149	(329)	177	(29)
ליום 31 במרס 2016					
868	(1,218)	104	(445)	320	(39)
ליום 31 בדצמבר 2016					
1,537	(1,978)	176	(435)	268	(40)

* מדידה זו כוללת את החשיפה לשינוי מידי בריבית של תיקי הנוסטרו המשוערכים לפי שווי שוק והמחויבות האקטוארית לעובדים. מדידה זו אינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התוכנית לשינויים בריבית אשר נאמדת ב-31 במרס 2017 בירידה בשווי הנכסים של כ-115 מיליון ש"ח (ב-31 במרס 2016 בכ-100 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2016 בכ-117 מיליון ש"ח) בתרחיש עליה של 1% בריבית. כמו כן, המדידה אינה כוללת את ההשפעות של הוראות המעבר של תקן זכויות עובדים, לפיהן מחושב יחס הלימות ההון.

רגישות השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות לריבית

להלן השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למטט פריטים לא כספיים, על פי כללים חשבונאיים:

שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לפני השפעת השינויים בריבית:

31 במרס 2017						
מטבע ישראל						לא צמוד
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראל צמוד מט"ח						
סך הכל	אחרים	אירו	דולר	צמוד מדד	צמוד מדד	במיליוני ש"ח
408,659	9,144	9,636	64,899	46,964	278,016	נכסים פיננסיים
560,356	32,366	56,656	213,951	6,838	250,545	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
395,908	6,976	12,992	89,790	53,790	232,360	התחייבויות פיננסיות ^(א)
561,366	35,012	53,679	191,043	8,691	272,941	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
11,741	(478)	(379)	(1,983)	(8,679)	23,260	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
31 במרס 2016						
מטבע ישראל						לא צמוד
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראל צמוד מט"ח						
סך הכל	אחרים	אירו	דולר	צמוד מדד	צמוד מדד	במיליוני ש"ח
399,036	9,312	8,239	67,221	51,807	262,457	נכסים פיננסיים
567,036	25,567	54,114	204,098	7,255	276,002	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
386,819	9,254	13,462	86,736	62,121	215,246	התחייבויות פיננסיות ^(א)
568,121	26,376	49,606	185,357	8,363	298,419	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
11,132	(751)	(715)	(774)	(11,422)	24,794	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
31 בדצמבר 2016						
מטבע ישראל						לא צמוד
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראל צמוד מט"ח						
סך הכל	אחרים	אירו	דולר	צמוד מדד	צמוד מדד	במיליוני ש"ח
413,057	8,561	8,061	69,263	48,232	278,940	נכסים פיננסיים
557,321	28,222	55,373	214,767	6,790	252,169	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
400,736	7,038	15,107	91,577	55,451	231,563	התחייבויות פיננסיות ^(א)
557,865	30,473	48,587	193,704	8,526	276,575	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ מאזניים
11,777	(728)	(260)	(1,251)	(8,955)	22,971	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

(א) כולל שווי הוגן של ההתחייבויות האקטואריות לעובדים ואינו כולל את שווי נכסי התוכנית.

השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעורי הריבית על שווי הוגן* נטו של מכשירים פיננסיים:

31 במרס 2017								
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)								
שינוי בשווי הוגן								
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי								
מטבע ישראלי								
לא צמוד	צמוד מדד	דולר ^(ב)	אירו	אחרים	סך הכל	סך הכל	סך הכל	במיליוני ש"ח באחוזים
22,577	(7,145)	(2,446)	(413)	(477)	12,096	355	3.02	1%
23,197	(8,506)	(2,025)	(383)	(478)	11,805	64	0.55	0.1%
23,863	(10,691)	(1,696)	(340)	(479)	10,657	(1,084)	(9.23)	1%

31 במרס 2016								
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)								
שינוי בשווי הוגן								
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי								
מטבע ישראלי								
לא צמוד	צמוד מדד	דולר ^(ב)	אירו	אחרים	סך הכל	סך הכל	סך הכל	במיליוני ש"ח באחוזים
23,555	(9,613)	(1,284)	(744)	(748)	11,166	34	0.31	1%
24,660	(11,218)	(820)	(718)	(751)	11,153	21	0.19	0.1%
26,228	(13,686)	(395)	(685)	(754)	10,708	(424)	(3.81)	1%

31 בדצמבר 2016								
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית ^(א)								
שינוי בשווי הוגן								
מטבע חוץ לרבות מטבע ישראלי								
מטבע ישראלי								
לא צמוד	צמוד מדד	דולר ^(ב)	אירו	אחרים	סך הכל	סך הכל	סך הכל	במיליוני ש"ח באחוזים
22,574	(7,363)	(1,820)	(281)	(720)	12,390	613	5.21	1%
22,937	(8,771)	(1,304)	(262)	(728)	11,872	95	0.81	0.1%
23,260	(11,050)	(849)	(239)	(736)	10,386	(1,391)	(11.81)	1%

(א) מדידה זו כוללת את החשיפה לשינוי מידי בריבית של תיקי הנוסטרו המשוערכים לפי שווי שוק והמחויבות האקטוארית לעובדים. מדידה זו אינה כוללת את השפעת הרגישות של נכסי התוכנית לשינויים בריבית אשר נאמדת ב-31 במרס 2017 בירידה בשווי הנכסים של כ-115 מיליון ש"ח (ב-31 במרס 2016 כ-100 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2016 כ-117 מיליון ש"ח) בתרחיש עליה של 1% בריבית. כמו כן, המדידה אינה כוללת את ההשפעות של הוראות המטבר של תקן זכויות עובדים, לפיהן מחושב יחס הלימות ההון.

(ב) מזה: השפעת נכסים פיננסיים מורכבים: גידול מידי מקביל של 1% - (302) מיליון ש"ח (ב-31 במרס 2016 (209) מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2016 - (345) מיליון ש"ח), קיטון מידי מקביל של 1% - 165 מיליון ש"ח (ב-31 במרס 2016 86 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2016 - 171 מיליון ש"ח).

* לא כולל אומדן שווי הכנסות בגין עמלת פירעון מוקדם.

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

31 במרס 2017						
מטבע ישראלי לא צמוד	מטעל חודש ועד שלושה חודשים	מטעל שלושה עד שנים	מטעל חמש עד שנים	מטעל שנה עד שלושה שנים	מטעל שלושה עד חודשים	מטעל חודש ועד שלושה חודשים
מטבע ישראלי לא צמוד						
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
1,595	7,111	8,313	19,409	27,939	12,756	199,942
104	24,219	20,154	38,465	38,825	76,833	44,359
-	7	558	1,379	2,427	1,467	1,701
-	-	-	-	-	-	-
1,699	31,337	29,025	59,253	69,191	91,056	246,002
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
37	2,295	6,482	17,262	17,326	5,747	183,211
338	24,191	23,320	39,036	46,035	80,514	54,482
34	49	3	859	1,385	1,861	787
-	-	-	-	24	-	-
409	26,535	29,805	57,157	64,770	88,122	238,480
מכשירים פיננסיים, נטו						
1,290	4,802	(780)	2,096	4,421	2,934	7,522
22,285	20,995	16,193	16,973	14,877	10,456	7,522
מטבע ישראלי צמוד למדד						
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
2,024	5,294	9,513	14,266	10,291	2,626	1,307
-	1,115	1,324	2,225	1,662	405	107
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-
2,024	6,409	10,837	16,491	11,953	3,031	1,414
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
862	3,853	13,128	7,744	9,113	2,739	721
59	1,791	1,164	2,769	2,190	253	320
-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	145	-	-
921	5,644	14,292	10,513	11,448	2,992	1,041
מכשירים פיננסיים, נטו						
1,103	765	(3,455)	5,978	505	39	373
5,308	4,205	3,440	6,895	917	412	373

- (א) למטע יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שוויו הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים. בטור "ללא תקופת פרעון" מוצגות היתרות המאזניות שאינן מהוונות, כולל יתרות שזמן פרעונן עבר בסך 916 מיליון ש"ח.
- (ב) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
- (ג) המח"מ נמוך מ-0.05 שנים.

ליום 31 בדצמבר 2016					ליום 31 במרס 2016						
מסך חיים ממוצע אפקטיבי ^(א)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	מסך חיים ממוצע אפקטיבי ^(א)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	מסך חיים ממוצע אפקטיבי ^(א)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל עשרים שנה	
בשנים באחוזים			בשנים באחוזים			בשנים באחוזים					
0.56	3.30	278,940	0.97	2.78	262,457	0.60	3.04	278,016	617	334	
1.50	-	247,093	1.40	-	270,676	1.61	-	243,006	-	47	
-	-	5,076	-	-	5,326	-	-	7,539	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
0.99	3.30	531,109	1.18	2.78	538,459	1.06	3.04	528,561	617	381	
0.42	1.00	231,563	0.55	1.18	215,246	0.38	1.05	232,360	-	-	
1.44	-	273,646	1.35	-	293,517	1.51	-	267,939	-	23	
-	-	2,905	-	-	4,871	-	-	4,978	-	-	
0.50	-	24	0.50	-	31	0.50	-	24	-	-	
0.97	1.00	508,138	1.00	1.18	513,665	0.98	1.05	505,301	-	23	
									358		
									22,643		
3.82	2.44	48,232	3.56	2.09	51,807	3.82	2.70	46,964	10	1,633	
2.65	-	6,790	3.00	-	7,255	2.55	-	6,838	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3.68	2.44	55,022	3.49	2.09	59,062	3.66	2.70	53,802	10	1,633	
2.91	0.82	38,888	2.90	0.76	45,953	2.88	0.75	38,160	-	-	
2.78	-	8,391	2.94	-	8,248	2.86	-	8,546	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	135	-	-	115	-	-	145	-	-	
2.88	0.82	47,414	2.90	0.76	54,316	2.87	0.75	46,851	-	-	
									1,633		
									6,941		

החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית

31 במרס 2017						
מטל עשר עד עשרים שנה	מטל חמש עד עשר שנים	מטל שלוש עד חמש שנים	מטל שנה עד שלוש שנים	מטל שלושה חודשים עד שנה	מטל חודש ועד שלושה חודשים	עם דרישה עד חודש שנה
במיליוני ש"ח						
מטבע חוץ וצמוד מטבע חוץ^(ה)						
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
983	6,651	4,755	8,184	9,481	11,805	41,388
651	1,505	1,119	1,218	596	940	2,589
393	18,105	6,422	21,186	69,521	89,815	89,451
307	1	(36)	79	5,343	4,061	(1,742)
-	-	-	-	-	-	-
1,683	24,757	11,141	29,449	84,345	105,681	129,097
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
42	17	336	3,458	13,874	9,447	82,207
510	21,378	8,312	25,287	72,436	64,365	76,802
378	11	588	1,118	6,390	3,726	(1,895)
-	-	-	-	8	-	-
930	21,406	9,236	29,863	92,708	77,538	157,114
מכשירים פיננסיים, נטו						
753	3,351	1,905	(414)	(8,363)	28,143	(28,017)
(2,642)	(3,395)	(6,746)	(8,651)	(8,237)	126	(28,017)
חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית						
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
4,602	19,056	22,581	41,859	47,711	27,187	242,637
497	43,439	27,900	61,876	110,008	167,053	133,917
307	8	522	1,458	7,770	5,528	(42)
-	-	-	-	-	-	-
5,406	62,503	51,003	105,193	165,489	199,768	376,512
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים						
941	6,165	19,946	28,464	40,313	17,933	266,139
907	47,360	32,796	67,092	120,661	145,132	131,604
412	60	591	1,977	7,775	5,587	(1,108)
-	-	-	-	177	-	-
2,260	53,585	53,333	97,533	168,926	168,652	396,635
מכשירים פיננסיים, נטו						
3,146	8,918	(2,330)	7,660	(3,437)	31,116	(20,123)
24,950	21,804	12,886	15,216	7,556	10,993	(20,123)
בנוסף, חשיפה לריבית בגין התחייבויות לזכויות עובדים, ברוטו - פנסיה ופיצויים						
5,135	3,253	1,257	1,290	479	106	53

- (א) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים. בטור "ללא תקופת פרעון" מוצגות היתרות המאזניות שאינן מהוונות, כולל יתרות שזמן פרעונן עבר בסך 916 מיליון ש"ח.
- (ב) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
- (ג) כולל פריטים לא כספיים המוצגים בטור "ללא תקופת פרעון".
- (ד) המח"מ נמוך מ-0.05 שנים.
- (ה) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ.
- (ו) כולל שווי הוגן של ההתחייבויות האקטואריות לעובדים ואינו כולל את שווי נכסי התוכנית.

ליום 31 בדצמבר 2016			ליום 31 במרס 2016								
משך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי ^(ב)	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל עשרים שנה	
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים				
1.26	2.48	85,885	1.27	1.64	84,772	1.28	1.98	83,679	298	134	
3.44	2.83	10,029	2.44	2.83	10,654	3.49	2.60	8,684	-	66	
0.96	-	291,443	0.96	-	273,534	0.97	-	294,960	-	67	
-	-	6,919	-	-	10,245	-	-	8,013	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1.01	2.48	384,247	1.01	1.64	368,551	1.01	1.98	386,652	298	201	
0.18	1.08	113,337	0.27	0.99	109,076	0.17	0.62	109,392	10	1	
1.19	-	263,660	1.16	-	250,858	1.22	-	269,410	-	320	
-	-	9,090	-	-	10,475	-	-	10,316	-	-	
0.50	-	14	0.50	-	6	0.50	-	8	-	-	
0.87	1.08	386,101	0.87	0.99	370,415	0.89	0.62	389,126	10	321	
									(120)		
									(2,762)		
1.09	2.78	416,301	1.37	2.33	402,379	1.11	2.68	412,212	4,478	2,101	
1.23	-	547,007	1.20	-	552,974	1.27	-	546,433	1,629	114	
-	-	12,132	-	-	15,571	-	-	15,682	131	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1.15	2.78	975,440	1.25	2.33	970,924	1.18	2.68	974,327	6,238	2,215	
0.60	0.93	385,128	0.76	0.96	371,055	0.57	0.87	381,152	1,250	1	
1.34	-	547,167	1.29	-	554,045	1.39	-	547,003	1,108	343	
-	-	11,995	-	-	15,346	-	-	15,352	58	-	
0.06	-	353	0.07	-	337	0.04	-	373	196	-	
1.02	0.93	944,643	1.06	0.96	940,783	1.04	0.87	943,880	2,612	344	
									1,871		
									26,821		
15.49	2.23	16,948	15.98	2.31	16,544	15.32	2.60	15,996	-	4,423	

הערות כלליות:

1. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מציגים את הערך הנוכחי של תזרמים עתידיים כשהם מהווים לפי שיעור התשואה הפנימי שמנכה אותם לשווי ההוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי.
לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה [ביאור 15 א](#).
2. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרמי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו.
3. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שייגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
4. השפעת עסקאות גידור כלולה בסך כל הנכסים או סך ההתחייבויות, לפי העניין.
5. בחישוב מח"מ הנכסים וההתחייבויות במגזר הצמוד למדד נלקח בחשבון אומדן לגבי פרעונות מוקדמים ומשיכות בנקודות היציאה בתוכניות החיסכון, בהתאם למודל האומד את הפרעונות המוקדמים הצפויים על סמך התנהגות החוסכים. מח"מ סך הנכסים על פי התזרים המקורי של תוכניות החיסכון גבוה יותר ומגיע ל-3.64 שנים, מח"מ סך ההתחייבויות מגיע ל-2.87 שנים, ופער שיעור התשואה הפנימי (להלן - שת"פ), מסתכם ב-1.34%. השינוי בשווי הוגן בסך הנכסים הינו גידול של 1,545 מיליון ש"ח ובסך ההתחייבויות גידול של 1 מיליון ש"ח.
6. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיים, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.

להלן משך החיים הממוצע של הנכסים והתחייבויות ליום:

ליום 31 בדצמבר 2016			ליום 31 במרס 2017			
מט"ח וצמוד מט"ח	צמוד מדד	לא צמוד	מט"ח וצמוד מט"ח	צמוד מדד	לא צמוד	
משך חיים ממוצע (מח"מ) בשנים:						
1.01	3.68	0.99	1.01	3.66	1.06	מח"מ הנכסים ^(א)
0.87	2.88	0.97	0.89	2.87	0.98	מח"מ התחייבויות ^(א)
0.14	0.80	0.02	0.12	0.79	0.08	פער המח"מ בשנים
1.40	1.62	2.30	1.36	1.95	1.99	הפרש שת"פ (%)

(א) כולל עסקאות עתידיות ואופציות, ובהסתמכות על נתוני השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים.

בחישוב מח"מ ההתחייבויות במגזר הצמוד למדד ובמגזר השקלי הלא צמוד נלקח בחשבון אומדן לגבי פרעונות מוקדמים ומשיכות בנקודות היציאה בתוכניות החיסכון, בהתאם למודל האומד את הפרעונות המוקדמים הצפויים על סמך התנהגות החוסכים. מח"מ סך ההתחייבויות על פי התזרים המקורי של תוכניות החיסכון גבוה יותר ומגיע ל-2.87 שנים, ופער שיעור התשואה הפנימי (להלן - שת"פ), מסתכם ב-1.34%.

בנתונים המוצגים לעיל מובאים בחשבון פרעונות מוקדמים במשכנתאות. מח"מ הנכסים לסוף התקופה המדווחת על פי התזרים המקורי שאינו מביא בחשבון פרעונות מוקדמים גבוה יותר ומגיע ל-3.64 שנים, ופער השת"פ מסתכם בכ-1.34%.

בחשיפה לשינויים בשיעורי הריבית מוצגות יתרות העו"ש לפי הוראות בנק ישראל בפקדונות עם דרישה עד חודש. לעומת זאת, לצורך החשיפה לריבית, נפרס שיעור מסוים מיתרות העו"ש בשקלים ובמט"ח לתקופות פרעון של עד עשר שנים. זאת בהתאם למודל התנהגות שהנחות הבסיס שלו מתעדכנות באופן שוטף. בהתחשב בהנחות אלה, מח"מ ההתחייבויות הינו גבוה יותר ומגיע בשקלים לא צמודים ל-0.98 שנים ובמט"ח ל-0.89 שנים, וההפרש בשת"פ מגיע ל-1.96% ול-0.86% בהתאמה.

ב. סיכון בסיס/שער חליפין

על פי כללי החשבונאות, ההון מוגדר כמקור שקלי לא צמוד, כך שהשקעה של ההון במגזר שאינו המגזר השקלי הלא צמוד, מוגדרת כחשיפת בסיס. החשיפה לסיכונים הבסיס נמדדת כאחוז מההון החשוף של הקבוצה. ההון החשוף ברמת הבנק, כולל את ההון העצמי ועתודות מסוימות, בניכוי נכסים קבועים והשקעות בחברות מוחזקות, למעט השקעות בחברות בנות בחו"ל, אשר ממומנות ממקורות במטבע חוץ ולכן אינן מנוכות מההון. ברמת הקבוצה, ההון החשוף כולל את ההון העצמי ועתודות מסוימות, בניכוי נכסים קבועים והשקעות בחברות כלולות.

מגבלות חשיפת הבסיס שמאושרות על ידי הדירקטוריון, נקבעות על פי שיקולי תשואה צפויה וסיכון, ומחולקות בין חדרי המסחר, ALM והחברות הבנות.

להלן החשיפה הכלכלית בפועל ברמת הקבוצה. הנתונים מוצגים במונחים של אחוז מההון החשוף:

המצב בפועל		
31 בדצמבר	31 במרס	2017
2016	2016	2016
באחוזים		
(19.0)	(6.3)	(15.3)
17.7	7.1	14.4
1.3	(0.8)	0.9

* החשיפה אינה מביאה בחשבון את השפעת רצפות מדד על ההון המושקע במגזר.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2017 שיעור ההון המושקע בממוצע על פני השנה במגזר הצמוד למדד היה כ-17.5% שיעור זה נע במהלך השנה בין עודף של 13.5% ל-21.8% מההון החשוף. למגזר המט"ח נותב הון בשיעור נמוך יחסית ולכן ההשפעה של שינוי בשערי חליפין על הרווח אינה מהותית.

במהלך הרבעון הראשון של שנת 2017, עמדה הקבוצה בכל מגבלות החשיפה בבסיס שאושרו על ידי הדירקטוריון.

סיכון הנזילות

סיכון הנזילות הוא הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגיוס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא הותאמה לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין 342 לניהול סיכון הנזילות ודרישות הוראה 221 "יחס כיסוי נזילות", המאמצת את המלצות ועדת באזל 3, לחישוב יחס מזערי לנזילות (Liquidity Coverage Ratio) LCR. תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי.

לאומי המשיך לשמור על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח אשר תאפשר לו לעמוד בכל צרכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

יחס כיסוי הנזילות של התאגיד הבנקאי חושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.

למידע נוסף בנוגע לסיכון הנזילות ראה [דוח על הסיכונים](#) באתר האינטרנט של הבנק [וביאור 99](#).

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרס	2017
2016	2016	2016
באחוזים		
א. בנתוני המאוחד		
132	125	131
80	80	100
ב. בנתוני התאגיד הבנקאי		
130	124	131
80	80	100

מצב ההצמדה

להלן תמצית מצב מאזני ההצמדה, כפי שעולה מביאור 14 לדוח הכספי:

ליום 31 בדצמבר 2016			ליום 31 במרס 2017		
מטבע חוץ ^(ב)	צמוד מדד	לא צמוד	מטבע חוץ ^(ב)	צמוד מדד	לא צמוד
במליוני ש"ח					
119,752	48,573	293,216	114,017	47,508	295,103
121,733	49,057	265,263	116,609	48,117	266,091
^(א) (1,981)	(484)	27,953	^(א) (2,592)	(609)	29,012

(א) כולל עסקות עתידיות ואופציות.

(ב) כולל צמוד מטבע חוץ.

(ג) עודף ההתחייבויות במט"ח נובע בעיקר מעסקת חיסוי כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בשלוחות הבנק בחו"ל, השקעה במניות וקרנות המסווגות כפריט לא כספי וכן בגין חיסוי הכנסות עתידיות במטבע חוץ.

לצורך הניהול והדיווח השוטף מבוצעים שינויים מסוימים המביאים בחשבון את הגישה הכלכלית של הבנק לסיכונים בסיס, בשונה מהגישה החשבונאית. החשיפה בבסיס המחושבת על פי הגישה הכלכלית מפורטת בפרק "[חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם](#)".

מצב הנזילות וגיוס מקורות בבנק

הרכב הנכסים וההתחייבויות של הבנק ממשיך להצביע על נזילות גבוהה. זאת, כתוצאה ממדיניות מכוונת לגיוס מקורות יציבים ומגוונים, תוך דגש על גיוס מקורות ממספר רב של לקוחות, מגזרי לקוחות שונים, לטווחי זמן שונים ובמטבעות שונים.

לאומי מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו באמצעות מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודל רגולטורי וכן מודלים פנימיים שפותחו בלאומי בהתאם להוראת בנק ישראל, ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם.

היקף יתרות לאומי בבנק ישראל לסוף מרס 2017 עמד על כ-55 מיליארד ש"ח, לעומת כ-60 מיליארד ש"ח בסוף דצמבר 2016. כמו כן, לבנק תיק ניירות ערך בהיקף של כ-72 מיליארד ש"ח המושקע ברובו באגרות חוב ממשלת ישראל ואגרות חוב של ממשלות זרות. זאת בהשוואה ליתרה בסך כ-70 מיליארד ש"ח ב-31 דצמבר 2016.

יתרת הנכסים הנזילים מהווה כ-32.6% מהנכסים הפיננסיים של הבנק, ירידה של כ-1.3% בהשוואה ל-31 בדצמבר 2016.

סיכונים תפעוליים

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים הכוללים בין היתר סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים המידע, סיכונים מעילות והונאות וסיכונים המשכיות עסקית.

מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים הקבוצתית מאושרת מידי שנה בדירקטוריון. המדיניות מעגנת את תפיסת ניהול הסיכון התפעולי בלאומי באמצעות עקרונות וקווים מנחים ובכלל זה: ניהול סיכון מותאם לפעילות בקווי העסקים השונים, חידוד אחריות נוטלי הסיכון בקו הראשון, ראייה אינטגרטיבית והנגשת המידע הניהולי, מיקוד בסיכונים בעלי פוטנציאל להשלכה משמעותית ומעורבות בזמן אמת בניהול סיכונים במוצרים ובפרויקטים מהותיים.

במהלך הרבעון הראשון של 2017 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הארגוני, במדיניות ובממשל התאגידי של ניהול הסיכון התפעולי.

התקפת סייבר עולמית במהלך חודש מאי 2017, אשר ניצלה פרצת אבטחה בתוכנת "חלונות" לא השפיעה על הבנק ולא נגרם לו כל נזק.

סיכונים אחרים

סיכוני רגולציה וציות

א. ציות, איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור

לצורך ניהול אפקטיבי של הנושא, הוקם בלאומי מערך ציות ואכיפה שבראשו עומד קצין הציות הראשי. קצין ציות ראשי (Chief Compliance Officer) אחראי למילוי החובות לפי הוראות החקיקה בנושאי איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור. קצין הציות הראשי משמש גם כממונה על האכיפה בתחום דיני ניירות ערך וגם כ- Responsible Officer בתחום ה-FATCA, כפי שיפורט להלן.

פעילות מערך הציות מבוצעת באמצעות צוות מקצועי בעל ידע והבנה מעמיקה בתחומי הציות ומבוססת על תהליכי עבודה, בקרה ומערכות ממוכנות.

המערך נמצא בקשר שוטף עם חברות הבנות בארץ ובחו"ל לצורך מעקב ליישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית.

בהתאם למגמות המתפתחות בעולם, מטפל הבנק במגוון נושאים בתחום ציות, איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור ובהיבטי מיסוי ודיווח לרשויות המס הרלוונטיות ללקוח.

ב. אכיפה

בינואר 2011 התקבל בכנסת חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011. במסגרת חקיקה זו ניתן יהיה להטיל סנקציות שונות על תאגיד, וכן על עובדי התאגיד, לרבות נושאי המשרה. בהמשך לחוק פרסמה הרשות לניירות ערך מסמך קריטריונים להכרה בתכנית אכיפה פנימית בתחום.

קצין הציות הראשי של הקבוצה משמש גם כממונה על האכיפה. הדירקטוריון אישר את תכנית האכיפה הפנימית, לאחר שתוקפה על ידי מומחה חיצוני ולאחר שנהלי האכיפה המרכזיים נסקרו על ידי.

ג. FATCA – Foreign Account Tax Compliance Act

במרס 2010 תוקן משטר דיווח שמטרתו לחייב מוסדות פיננסיים זרים (FFI) להעביר מידע אודות חשבונות המוחזקים על ידי לקוחות אמריקאיים.

הבנק פועל במספר נדבכים על מנת לוודא ציות של קבוצת לאומי ויחידים בה, להוראות החקיקה בהם: מינוי קצין הציות כממונה לנושא, אימוץ מדיניות ונהלי עבודה מתאימים, פיתוח כלים ממוכנים תומכים בתהליכי העבודה, גיבוש מנגנוני הדרכה והטמעה, בדיקה, בקרה ותפעול הנדרשים למילוי ההנחיות והנחיית החברות הבנות בקבוצה להיערכות מתאימה.

ד. OECD – Standards for Automatic Exchange of Financial Account Information

בשנת 2013 ארגון ה-OECD פרסם תקן אחיד ליישום חילופי מידע אוטומטיים לגבי חשבונות פיננסיים בין מדינות (להלן: "התקן"). התקן נבנה ברוח ה-FATCA האמריקאי ונועד להגביר את השקיפות והפיקוח על דיווחי המס של תושבי המדינות המחזיקים חשבונות פיננסיים מחוץ למדינת התושבות שלהם. ביולי 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 227) בנושא יישום ה-FATCA ויישום התקן. תקנות ליישום התקן טרם פורסמו.

לאומי נערך לעמידה בדרישות התקן. שלוחות בנק לאומי באנגליה וברומניה החלו ביישום התקן ביום 1 בינואר 2016 בהתאם להוראות הרגולציה המקומית החלות עליהן. בנק לאומי יחל ליישם את התקן ב-1 ליולי 2017 על פי הוראות הרגולציה בארץ.

סיכונים משפטיים

פרק זה נכתב בפירוט רב [\(בדוח הכספי לשנת 2016 \(עמודים 91-92\)\)](#) על כן יש לקרוא את הפרק בהמשך לכתוב בדוח השנתי.

קיימת חשיפה כללית, אשר לא ניתן להעריכה או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הבנק והחברות המאוחדות ללקוחותיהם. מורכבות שירותים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות, פרשנויות ואחרות, הנוגעות לשורה ארוכה של תנאים מסחריים ורגולטורים. לא ניתן לצפות מראש את כל סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם שירותי הבנק והחברות המאוחדות, המועלות, בין היתר, באמצעות המנגנון הדיוני הקבוע בחוק תובענות ייצוגיות.

כמו כן, קיימת חשיפה בשל שינויים רגולטורים והנחיות של המפקח על הבנקים. ההתקשרויות עם הלקוחות הינו, בחלקן, התקשרויות הנמשכות לאורך שנים רבות, במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקת בתי המשפט. הבנק והחברות המאוחדות פועלים באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, יש צורך להתאימן באופן שוטף. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומשפטית מוגברת.

בנוסף קיימת חשיפה כללית הנובעת מכך שכנגד הבנק והחברות המאוחדות מוגשות מעת לעת תלונות למפקח על הבנקים, שעלולות בנסיבות מסוימות להביא לנקיטת הליכים משפטיים נגד הבנק. לעת הזו, לא ניתן להעריך האם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רוחבית של הפיקוח בעניין תלונות כנ"ל ו/או אם תוגשנה תביעות ייצוגיות או אחרות כתוצאה מהליכים שכאלו, וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה.

מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים

כללי

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו בדבר עריכת דוח כספי שנתי ורבעוני של תאגיד בנקאי כמפורט **בביאור 1 בדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2016**.

הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים דורשת מהנהלה שימוש באומדנים והערכות המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים, התחייבויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות.

התוצאות בפועל של אומדנים אלו עלולות להיות שונות מהאומדנים ו/או ההערכות. האומדנים וההערכות מתבססים בדרך כלל על תחזיות כלכליות, הערכות לגבי השווקים השונים וניסיון העבר, תוך הפעלת שיקול דעת ואשר הנהלה מאמינה כי הינם סבירים בעת החתימה על הדוחות הכספיים.

הנושאים החשבונאיים הקריטיים העיקריים שצוינו בדוח השנתי ליום 31 בדצמבר 2016 הם כדלהלן: הפרשה להפסדי אשראי וסוג חובות בעייתיים, מכשירים נגזרים, ניירות ערך, התחייבויות לזכויות עובדים, התחייבויות בגין תביעות משפטיות, בניינים וציוד, נכסים בלתי מוחשיים ומיסים על ההכנסה.

התחייבויות לזכויות עובדים

הסכומים של ההתחייבויות לפנסיה מחושבים על פי מודלים אקטואריים. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבות האקטוארית לזכויות עובדים, של הבנק לפנסיה נעשה על בסיס תשואות השוק בהתאם לחלופה שהבנק בחר מתוך החלופות שנקבעו על ידי בנק ישראל, לפיהם העקום מורכב מתשואות אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח קבוע של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

כמו כן החישובים האקטואריים לוקחים בחשבון את תחזית עליית השכר הריאלית על סמך ניסיון העבר שמשנתה בהתאם לגיל העובד.

המודלים האקטואריים כוללים הנחות לגבי: תוחלת חיים, שיעורי נכות, שיעורי עזיבה, שיעורי עזיבה עם תנאים מועדפים, שיעור ניצול זכויות הפנסיה ושיעור משיכת כספי פיצויים ותגמולים וכד'. על אף שהפרמטרים נקבעו בזירות ובמקצועיות ראוייה, שינוי בכל אחד מהפרמטרים האקטואריים או בכמה מהם ו/או בשיעור ההיוון ו/או בשיעור עליית השכר יביא לשינוי בגובה ההתחייבויות של הבנק.

הערכת האקטואר של זכויות העובדים נמצאת באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך וכתובתו: www.magna.isa.gov.il.

ליום 31 במרס 2017 יתרת רווח כולל אחר מצטבר בגין הטבות לעובדים הסתכמה ביתרה שלילית בסך 1,837 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס, גידול של 332 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס בהשוואה ליום 31 בדצמבר 2016.

יתרת ההתחייבות להטבות לעובדים ליום 31 במרס 2017 לפי שיעור היוון על בסיס אגרות חוב קונצרניות בישראל ("שוק עמוק לגישת הרשות לניירות ערך") נמוכה בכ-335 מיליון ש"ח מיתרת ההתחייבות בפועל.

חישוב דרישות ההון בהתאם להוראות באזל 3 יעשה בהתאם להוראות מעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299, שקובעות שיתרת רווח או הפסד כולל אחר מצטבר הנובעת מהתאמות בגין הטבות לעובדים, והסכום שנזקף ישירות לעודפים ליום 1 בינואר 2013 בגין השפעת האימוץ לראשונה, לא יובאו בחשבון באופן מיידי אלא יהיו כפופים להוראות מעבר, כך שהשפעתם תיפרס כדלקמן: 40% מיום 1 בינואר 2015 ועוד 20% ב-1 בינואר של כל שנה עד ליישום מלא החל מיום 1 בינואר 2018.

בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

הוראות המפקח על הבנקים מחילות על תאגידיים בנקאיים את דרישות סעיפים 302 ו-404 של ה-Sox Act. בהתייחס לסעיפים אלו נקבעו על ידי ה-SEC וה-Public Company Accounting Oversight Board הוראות באשר לאחריות ההנהלה לקביעתם וקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולקיום בקרה פנימית על הדיווח הכספי וחוות דעת רואי החשבון המבקרים לגבי הביקורת של הבקרה הפנימית על דיווח כספי.

הוראות המפקח קובעות:

- תאגידיים בנקאיים יישמו את דרישות סעיפים 302 ו-404 וכן את הוראות ה-SEC שפורסמו מכוחם.
- בקרה פנימית נאותה מחייבת קיום מערך בקרה על פי מסגרת מוגדרת ומוכרת, ומודל ה-COSO (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) עונה על הדרישות ויכול לשמש לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

הבנק מיישם באופן שוטף את ההוראה בקבוצת לאומי.

במהלך שנת 2017 יצע הבנק תיקוף ועדכון של תהליכי בקרה מהותיים ובדיקות אפקטיביות של כל מערך הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל הראשי, ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנכ"ל הראשי של הבנק, ראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, הסיקו כי לתום תקופה זו, הבקורות ונהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

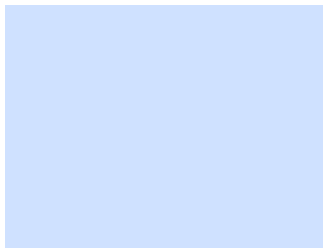
בעקבות כניסתה לשימוש של מערכת נח"ל המנהלת את החובות הפגומים של הבנק ברבעון הראשון של שנת 2016, חלו שינויים במיכון תהליכי סיווג החובות הבעייתיים וחישוב ההוצאה להפסדי אשראי, ולפיכך חל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי. במהלך הכנת הדוחות הכספיים לרבעון זה יושמו בקורות מפתח מפצות הקשורות לשלמות הנתונים ולסבירות התוצאות. במקרים שנתגלו בהם ליקויים הבנק פועל לתיקונם בהקדם האפשרי.

שינויים בבקרה הפנימית

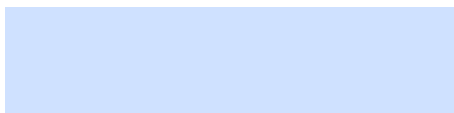
פרט לאמור לעיל, במהלך הרבעון שהסתיים ביום 31 במרס 2017 לא אירע כל שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק, אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי.

דירקטוריון

בתקופת ינואר-מרס 2017 התקיימו 6 ישיבות של מליאת הדירקטוריון ו-18 ישיבות של ועדות הדירקטוריון. בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 25 במאי 2017, הוחלט לאשר ולפרסם את תמצית הדוחות הכספיים המאוחדים - הבלתי מבוקרים של הקבוצה ליום 31 במרס 2017 ולתקופה שנסתיימה באותו תאריך. דירקטוריון הבנק מביע את הערכתו ותודתו לעובדים ולמנהלים של הבנק ושל חברות הקבוצה, בארץ ובחו"ל, על עבודתם המסורה ותרומתם לקידום עסקי הקבוצה.

דוד ברודט
יו"ר הדירקטוריון

רקפת רוסק-עמינח
מנהל כלכלי ראשי

25 במאי 2017